

De Lichtbrenger

voor zoekers naar waarheid

Lucifer[®]

*Actuele onderwerpen gezien in het licht van de Oude Wijsheid of Theo-sofia:
de gemeenschappelijke bron van alle grote wereldreligies, filosofieën en wetenschappen*

**Van idee naar
ideologie**

**Het Ene Leven en het
Pāramitā-pad – Deel 1**

Lao-tse en zijn werk

**De universele sym-
boliek van helden,
dwerfen, reuzen,
slangen en draken**

**Heeft een land een
leger nodig?**

Stelen van de rijken?

**Wanneer zijn de
Amerika's bevolkt?**

Illustratie omslag:

Eén trap van de *Kukulkan*-tempel in Chichen Itza, Mexico, is aan zijn zijkanten voorzien van slangen-symbolen (*kukulkan* betekent 'gevederde slang'). De tempel is zo gepositioneerd, dat op de twee equinoxen van het jaar de slang lijkt af te dalen.

Inhoud Lucifer – de Lichtbrenger

46e jaargang | nummer 1 | februari 2024

Licht op ...

Van idee naar ideologie

p. 2

Ideeën regeren de wereld. Bij ons streven naar een ideale samenleving, gaat het om de vraag: op welke ideeën (ideologie) is ons beeld gebaseerd? Plato beschrijft in zijn dialoog *De Staat* twee wezenlijk verschillende ‘modellen’: de elementaire staat en de luxe staat. Welke inzichten kunnen we daaruit putten?

Herman C. Vermeulen

Het Ene Leven en het Pāramitā-pad Deel 1

p. 5

In een serie van twee artikelen wordt de fundamentele werkelijkheid van manifestatie onderzocht en de manier om dit in ons bewustzijn te realiseren. Deze artikelen zijn gebaseerd op een lezing die Elton Hall in oktober 2023 gaf, in het kader van de online internationale studies op zondagen bij de Theosophical Society Point Loma. In dit eerste deel gaat het over het ‘Ene Leven’; in het volgende nummer van *Lucifer* volgt deel 2 over de Pāramitā’s.

Elton Hall

De vrede van Tao

Deel 1: Lao-tse en zijn werk

p. 11

In de serie lezingen ‘Omgaan met turbulenties in het leven’ sprak Herman C. Vermeulen in december 2023 over de Wijze Lao-tse en de betekenis van diens enige bewaarde, bijzondere werk, de *Tao Teh Ching*. Achter de vele vertalingen en interpretaties ligt een universele boodschap van vrede, die we kunnen ontdekken als we ons boven het intellectuele denken weten te plaatsen. De redactie bewerkte zijn lezing tot een artikel in meerdere delen, waarvan dit het eerste deel is.

Herman C. Vermeulen

Wang Pi (226–249 na Chr.) was de auteur van diepgaande, invloedrijke commentaren op onder andere de *Tao Teh Ching*.

De universele symboliek van helden, dwergen, reuzen, slangen en draken

p. 17

Vrijwel elk mythologisch verhaal kent wel een held. Vaak moet deze held een draak, slang of reus verslaan. Wat is de betekenis van deze universele symboliek en hoe kan het dat deze wereldwijd in de verschillende tradities terug te vinden is?

Bouke van den Noort

Heeft een land een leger nodig?

p. 28

Dit artikel stelt de vanzelfsprekendheid van een leger ter discussie.

Barend Voorham

Uw Vragen

32

- » Karma
- » Bidden en mediteren
- » Stelen van de rijken
- » Wanneer zijn de Amerika's bevolkt?

Activiteiten agenda

35

- » Online lezingen
- » Internationale activiteiten

Licht op ...

Van idee naar ideologie

We beginnen deze *Licht op* met een toelichting op ons standpunt ten opzichte van wat er in de wereld gebeurt. De *Theosophical Society Point Loma* (TSPL) staat boven elke vorm van politiek. *Dat neemt niet weg dat wij tegen elke vorm van onrecht en geweld zijn, en deze aan de kaak stellen waar we dat maar kunnen.* Wij willen graag de theosofische wijsheid laten schijnen op welk onrecht of conflict in de wereld dan ook, om zo te helpen tot oplossingen te komen.

Ideeën regeren de wereld

Jammer genoeg verkeren we in een tijd waarin het onrecht zo overduidelijk en dominant op de voorgrond treedt, waarin de conflicten zich zo snel dreigen te verspreiden, dat we ons genoodzaakt zien om daar een zo bovenpersoonlijk mogelijk, boven elke partij verheven theosofisch licht op te laten schijnen. Dat doen we met alle respect voor ieders vrije wil. Ons doel is de verantwoordelijkheden en gevolgen te laten zien, maar vooral om de theosofische oplossingen aan te bieden. Want het verspreiden daarvan heeft zijn effect!

Een goede medetheosoof maakte mij attent op een uitspraak van Amos Oz, uit 2010:

Hamas is niet slechts een terroristische organisatie. Hamas is een idee, een wanhopig en fanatiek idee dat kon groeien dankzij de verwoesting en de frustratie van vele Palestijnen. En geen enkel idee is ooit verslagen met geweld ... Om een idee te overwinnen moet je met een beter idee komen, een dat aantrekkelijk en aanvaardbaar is ... Israël moet een vredesverdrag sluiten ...⁽¹⁾

We kennen deze Israëliische romanschrijver, journalist en intellectueel niet zo goed, maar deze uitspraak is er wel een die vanuit de Theosofie goed begrepen kan worden. De gedachte is in dit geval toegesneden op de Israëliisch-Palestijnse kwestie, maar de basis van deze uitspraak is heel universeel. Dat ideeën de wereld regeren, is zeker geen nieuwe gedachte. Het heeft zijn geldigheid al vele malen bewezen. We hebben hiervan al vele positieve en negatieve voorbeelden gezien, of zelfs meegemaakt. Deze uitspraak vinden we al bij Plato terug.

Van idee naar ideologie

In het woord ideologie zit het woord 'idee' verborgen. In dit geval wordt 'het volmaakte idee' bedoeld: een voorstelling van iets in een toestand van volmaaktheid. Iets wat we graag willen bereiken, omdat we denken dat dat heel goed zou zijn. Het kan ook een persoon of zaak zijn die zo'n voorstelling belichaamt, en die we als ons ideaal zien, als het beste naar ons hoogste voorstellingsvermogen. Dit laat duidelijk zien dat het begrip 'ideaal' zeker geen absolute waarde heeft. Het is zeer subjectief.

Aanhangers van een ideologie geloven in een bepaalde combinatie van ideeën die beschrijven hoe volgens hen een ideale samenwerking eruit zou zien: hoe mensen in zo'n samenleving met elkaar omgaan en hoe je mogelijk tot zo'n ideale samenleving zou komen. Elke ideologie heeft zijn eigen normen: dat wat men goed en waardevol vindt. Het nastreven van een ideologie is nog geen garantie dat iedereen die onderhevig is aan die ideologie, ook goed af is.

De meeste ideologieën hebben zo hun eigen beperkingen, wat bij ons altijd de vraag zou moeten oproepen: waar bestaat dit ideaal uit? Wat zijn de uitgangspunten? De aard van ideologieën wordt bepaald door de heersende ideeën binnen de samenleving. Ideologieën kunnen dus ook heel gevaarlijk zijn.

Een ideologie zou daarom op het meest universele en omvattende ideaalbeeld gebaseerd moeten worden, zonder

enige vorm van uitsluiting. Op een ideaal zoals *Universele Broederschap, dat alle wezens* omvat. Volgens de theosofische definitie bestaat er geen dode materie en leeft alles. Alles is bewustzijn, dus van het meest primitieve tot het meest verhevene. Universele Broederschap is dus *allesomvattend*: het is niet aan enige vorm of beperking onderhevig.

Het woord 'broederschap' kan mensen weleens op verkeerde gedachten brengen, maar het is boven alle gender-criteria verheven. In de spirituele kant van elk wezen bestaat er geen gender-onderscheid. Alle eigenschappen zijn aanwezig en worden cyclisch tot ontwikkeling gebracht.

Het idealisme van "ik eerst"

Jammer genoeg hebben we vele ideologieën gezien die idealistisch startten en na enige jaren vervielen tot wrede dictaturen. In de eerste jaren weten mensen het ideaal nog uit te voeren. Maar op een gegeven moment beginnen zij te morren, omdat verheven idealen ook een grote mate van bovenpersoonlijkheid vereisen. Dat is voor veel mensen nog niet te volbrengen. Dan vervalt het systeem 'de staat' tot het met harde hand afdwingen van het ideaal, en is deze staat in de kortste keren vervallen tot een dictatuur. Meestal duurt zo'n periode niet meer dan 3 á 4 jaar. Een ware ideale samenleving vereist een grote mate van bovenpersoonlijkheid. 'Ik' heeft geen plaats in zo'n verheven ideaal.

Wat is ons probleem op dit moment? Er is een epidemie gaande van "ik eerst". Zelfs als mensen een universeel ideaal proberen uit te denken, zit daar een grote uitdaging in. Deze zit in de beperkte wijsheid die de oprichters van ideale staten bezitten. Plato kan ons hierbij goed helpen. Hij werkt zijn visie stap voor stap uit in zijn dialoog *De Staat*.

De elementaire staat

In *De Staat*, boek I-V, laat Plato Socrates eerst een uitgebreide discussie voeren over wat rechtvaardigheid is: waarom de mensen het genoeg van onrecht verkiezen boven het genoeg van recht, en waarom rechtvaardig te *schijnen* maar onrechtvaardig te *zijn* het hoogste kwaad is. Dit laatste is misschien iets om in een volgend *Lucifer*-artikel op terug te komen.

Na deze dialoog over rechtvaardigheid – waarbij je erbij stil kunt staan waarom deze voorafgaat aan zijn uitleg over de staat – begint Socrates een staat te beschrijven (zie *De staat*, II 369 - II 372). Hij begint ermee te analyseren, waarom een staatsvorm nodig is. Hij doet dit door aan zijn toehoorders te vragen welke eigenschappen ze bezitten en of één persoon alle eigenschappen en disciplines bezit om een eenpersoons-staat te vormen. Het antwoord zal ons niet verbazen: het antwoord is 'nee'.

Maar hoe moet het dan wel? Door rechtvaardig en eerlijk wederzijds diensten uit te wisselen, waardoor iedereen kan leven en zich kan ontwikkelen. Want niemand heeft alle eigenschappen ontwikkeld om op zichzelf een staat te vormen.

Plato noemt zo'n utopische staat ook wel 'de elementaire staat'. Het ideaal binnen deze vorm van samenleving is eerlijke ruil. Er is geen luxe en er is geen ruimte voor bezittingen. Het systeem voorziet alleen in alle noodzakelijkheden, in eenvoudig voedsel en eenvoudige voorzieningen. Deze staat werd door een van de toehoorders met minachting 'een staat voor varkens' genoemd.

Maar ook de wens te willen ruilen, is niet de beste houding van samenwerking. Dat laat Plato zien door te praten over wat dan eerlijke ruil zou zijn, door te praten over de waardeverhouding van de te ruilen goederen of arbeid. Vanuit Universele Broederschap bekeken, zou iedereen de mentale en morele houding moeten hebben om zijn kwaliteiten zonder enige terughoudendheid in een samenleving in te willen brengen, zonder daarvoor een grotere vergoeding of beloning te willen krijgen. Dus ook niet op basis van een soort wisselkoers, die op basis van vraag en aanbod de waarde van uit te wisselen diensten bepaalt, zoals we dat nu hebben. Maar zo'n vorm van gelijkheid en bovenpersoonlijkheid gaat velen te ver. Buiten het feit nog, dat de in te brengen kwaliteiten door scholing of financiële steun van de staat tot ontwikkeling worden gebracht.

De luxe staat, oorsprong van verschillen en spanningen

De elementaire staat van Plato lijkt het meest op een Buddhistische Sangha: de kloostergemeenschap van de buddhistische monniken. Maar dat vinden zijn toehoorders te simpel, te eenvoudig. Men wil meer, men wil ook nog zus en zo, dit en dat hebben. Men wil bezittingen hebben, enzovoort. Daarop zegt Socrates (in eigen woorden samengevat): maar dan wordt het echt complex. Dan beschrijft Socrates een luxe staat: het deel van de dialoog waaruit wij meestal citeren.

Plato werkt het beeld van zo'n staat verder uit, met zijn verschillende mensentypen. Die hebben ieder een eigen functie binnen die staat, zoals de wachters. Want zo'n luxe staat heeft bescherming nodig. En hij beschrijft aan welke eisen deze wachters moeten voldoen om vrij van begeerte alles in de staat te kunnen verdedigen, zonder daar een eigen voordeel uit te halen.

Zo'n staat met al zijn verschillende niveaus en mogelijkheden is complex. Hoe complexer de staat, hoe complexer de onderlinge verhoudingen worden. En dat zorgt voor meer ongelijkheid, meer spanning, meer problemen, meer ziekten, enzovoort.

Het wegnemen van de spanningen

Als we een ideale samenleving willen opzetten, en deze definiëren als een samenleving van Universele Broederschap waarin de verschillen het kleinst zijn, moet er in zo'n samenleving plaats zijn voor alle wezens. Hij moet alles omvatten, alle wezens van hoog tot laag hebben daar een plaats in. Er kunnen geen uitzonderingen zijn.

Zolang er verschillen in onze samenleving zijn, zijn deze een bron van spanning. Waarom zouden we niet ons best doen om deze verschillen te onderzoeken en te elimineren? Proeven hebben aangetoond dat die samenlevingen waar het verschil tussen de top en basis het kleinst is, waar er een gelijkwaardigheid is op spiritueel, mentaal en fysiek gebied, zowel sociaal als fysiek het gezondst zijn.

Daarom is het goed te begrijpen dat er veel discussie is over een basisinkomen: om deze verschillen te minimaliseren en iedereen gelijke kansen te geven, waardoor ieder zijn eigen verantwoordelijkheid kan nemen, ook in tijden van tegenspoed. Kleine proefprojecten hebben de voordelen hiervan aangetoond.

De gemiste kans

Vandaar dat we in ons Vredesnummer van *Lucifer* de oude Chinese uitspraak aanhaalden: "houd je vrienden dichtbij, maar je vijanden dichterbij" (uitspraak van de militaire strateeg Sun Tzu). Probeer je vijand te begrijpen, zodat de vijandigheid, de spanning door verschillen, de angst weggewerkt kunnen worden. Het is duidelijk dat dit een zeer bovenpersoonlijke houding vereist.

Een voorbeeld van zo'n gemiste kans was dat vanaf 1990, na de val van de Berlijnse muur, het Westen zijn beloftes (de NAVO niet uitbreiden, *not one inch*, was de toezegging) niet heeft nageleefd. Indien er meer was gewerkt aan wederzijds begrip, aan begrip waar ieders angsten uit voortkomen, aan begrip voor elkaars zienswijze, dan had dit meer dan 100.000 doden kunnen voorkomen. Nu zien we een verharding van standpunten.

Wij kunnen gerust stellen dat iedereen gediend is met harmonie en vrede, zelfs degenen die nog het genoeg van onrecht hoog in hun vaandel hebben staan. Geloven in deze genoegens is een vorm van onwetendheid die overwonnen zal moeten worden. Enige kennis van de wetten van oorzaak en gevolg, Karma, doet dit reeds inzien.

We eindigen daarom met de vraag "*hoe universeel zijn onze idealen?*"

Herman C. Vermeulen

Referentie

1. Bron: https://nl.wikipedia.org/wiki/Amos_Oz. Vertaling van een citaat uit: Amos Oz, 'Israeli force, adrift on the sea.' In: *The New York Times*, June 1, 2010. Amos Oz (geboren Amos Klausner; 4 mei 1939 – 28 december 2018) was een Israëliische schrijver, romanschrijver, journalist en intellectueel. Hij was ook hoogleraar Hebreeuwse literatuur aan de Ben-Gurion Universiteit van de Negev. Vanaf 1967 was Oz een prominent voorstander van een tweestaten-oplossing voor het Israëliisch-Palestijnse conflict.

Het Ene Leven en het Pāramitā-pad

Deel 1

Kerngedachten

» De begrippen 'Theosofie' en 'Theosoof' krijgen steeds meer diepte en inhoud naarmate ons bewustzijn zich verruimt.

» Wat wij als innerlijk groeiende wezens aan waarheden vinden, zijn altijd relatieve waarheden: er ligt een grotere waarheid achter.

» Eén en dezelfde tekst kan tegelijk exoterisch, esoterisch en occult zijn, en het hangt van ons af wat we eruit halen.

» Wat is het Ene Leven? Een studie in *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky geeft ons aanknopingspunten tot steeds dieper begrip. Daarbij moeten we trachten voorbij het puur redenerende denken te gaan, en de vele perspectieven op het Ene Leven die in *De Geheime Leer* worden gegeven, tot een synthese te brengen.

In oktober 2023 was Elton Hall gastspreker tijdens de online internationale studies op zondagen bij de Theosophical Society Point Loma. Elton is verbonden aan de United Lodge of Theosophists en is een internationaal gewaardeerde spreker. Dit artikel is een vertaling van het eerste deel van zijn lezing over 'Het Ene Leven'. In het volgende nummer van *Lucifer* volgt deel 2 over de Pāramitā's.

Inleiding

Bij het beschouwen van het Ene Leven en de Pāramitā's zullen we de fundamentele werkelijkheid van manifestatie onderzoeken en de manier om dit in ons bewustzijn te realiseren. Daarbij zullen we ons voornamelijk baseren op *De Geheime Leer* en *De Stem van de Stilte*, beide gepubliceerd door die grote leraar Helena P. Blavatsky. Als hulpmiddel voor een beter begrip, gaan we eerst in op de termen 'Theosofie' en 'Theosoof', het verschil tussen geloof en kennis, en de ideeën achter de begrippen 'exoterisch', 'esoterisch' en 'occult'. De termen 'Theosofie' en 'Theosoof' hebben een breed scala aan onderling verbonden betekenissen. H.P.B. zei dat iedereen die het welzijn van de mensheid nastreeft en mensen in nood helpt zonder een beloning te verwachten, een 'Theosoof' is, ongeacht welke benaming hij of zij eventueel zichzelf geeft. Dit is 'Theosofie' in de meest algemene zin, en we kennen allemaal mensen

die aan deze beschrijving voldoen, ook al hebben ze misschien nog nooit van het woord 'Theosofie' gehoord of zien ze zichzelf niet als Theosofen. Dan zijn er nog degenen die in aanraking komen met de theosofische Leringen in de werken van H.P.B., William Quan Judge en andere schrijvers. Als bestudeerders van deze teksten, die deze teksten erkennen, proberen deze te begrijpen en op verschillende manieren proberen toe te passen, zijn zij Theosofen in de meer toegespitste betekenis van volgelingen van de Theosofie zoals die uiteengezet is bij de oprichting van de moderne Theosofische Beweging in 1875 en daarna. Voor de wereld in het algemeen is dit waarschijnlijk de betekenis die tegenwoordig aan deze termen wordt gegeven. Maar H.P.B. zei ook dat Theosofie de verzamelde wijsheid van de eeuwen is en wel dat deel ervan dat op dit moment met de mensheid gedeeld kan worden. Dit is meer dan wie dan ook, behalve de hoogste

ingewijden, begrijpt. En wij delen erin, in de mate waarin onze eigen zelfgeleide inspanningen ons daartoe in staat stellen.

Wat betekent het om de schatkamer van Theosofie binnen te gaan? Dat hangt van het individu af. Als goddelijk wezen zijn wij momenteel geïncarneerd in een lichaam, dat, gezien vanuit het standpunt van onze onsterfelijke natuur, een illusie is, maar waarin en waarmee we de wereld ervaren en gedurende het leven handelen. We worden geboren met een geschiedenis van ontelbare incarnaties, en hebben daarom *samskāra's* – diepliggende karakteristieken en neigingen die onze ervaring van het goddelijke licht van de werkelijkheid beperken – en *skandha's*, eigenschappen die inherent zijn aan geïncarneerd bewustzijn en die ons in staat stellen geïncarneerde wezens te zijn, maar die ook ons denken, voelen, onze wil en ons vermogen tot handelen beperken. Wat ons bewustzijn ervaart beschouwen we als realiteit, hoewel die realiteit relatief is, want afhankelijk van het bewustzijnsniveau dat we op enig moment hebben. Daarom staan sommigen van ons op de drempel van de schatkamer, anderen in het atrium, weer anderen in de verschillende kamers ervan, en de spiritueel meest bewusten bevinden zich in de schatkamer zelf. Dit is natuurlijk een metafoor. William Quan Judge gebruikte een andere metafoor in *De Oceaan van de Theosofie*. Hij zei dat de Theosofie te vergelijken is met een oceaan, en we kunnen aan de oever staan en ernaar kijken, of op het strand voorzichtig in de branding stappen, of tot op zekere diepte erin waden, of tot allerlei diepten erin duiken, omdat zijn weidsheid en diepte onbegrensd zijn.

Deze metaforen geven een beeld dat Theosoof-zijn voor elk individu iets anders zal inhouden, en degenen die tot steeds diepere niveaus in de Theosofie proberen door te dringen, zullen merken dat deze benaming steeds van betekenis verandert. En toch is Theosofie er voor iedereen: ieder mens wordt uitgenodigd te nemen wat hij of zij kan gebruiken. Iedereen kan Theosoof zijn ongeacht iemands toestand of situatie in het leven. En, zo herinnert Judge ons eraan, als we de Theosofie op welk niveau dan ook betekenisvol vinden, zijn we hier eerder geweest.

Het is duidelijk dat we niet kunnen beoordelen hoever anderen zijn in hun pogen om de Theosofie te begrijpen; evenmin kunnen we dat nauwkeurig voor onszelf vaststellen. Daarom worden we aangemoedigd om steeds voort te gaan en zo diep te gaan als we kunnen in deze eindeloze oceaan. In plaats van moedeloos te worden over wat we als onze beperkingen zien, zouden we dankbaar moeten

zijn dat onze vroegere inspanningen en karma ons opnieuw naar deze schitterende, veelbelovende en krachtige ontmoeting met de Theosofie hebben gebracht.

Onderscheid tussen geloof en kennis

Er is een onderscheid tussen geloof en kennis. We lezen de *Bhagavad-Gītā*, *De Stem van de Stilte*, de *Yoga Sūtra's* van Patanjali, *De Geheime Leer* en andere theosofische geschriften en merken dat ze waar zijn. We voelen aan dat ze hout snijden, dat ze met onmiskenbaar gezag tot ons spreken. Zo'n reactie is de weerkaatsing van onze hogere natuur in onze geïncarneerde vorm. Maar, tenzij we zo verlicht zijn als een Mahātma, beginnen we altijd met geloof, niet met kennis. En, moeten we daarbij opmerken, dat zintuiglijke waarneming en informatie geen kennis zijn.

De oude Griekse ingewijde Plato wees er tweeënhalf millennium geleden op dat uiteindelijk werkelijk *weten* en *zijn* één zijn. In deze visie zijn we in de praktijk wat we weten. En de meesten van ons zijn doordrenkt van onwetendheid. Dat houdt in dat als we de theosofische leringen bestuderen, we eerst geloven dat ze waar zijn [Elton Hall gebruikt in zijn lezing de Engelse woorden *believe* en *believe*; vert.]. Plato merkte ook op dat het heel goed mogelijk is om een waar geloof te hebben, maar bij een waar geloof *weten* we nog niet of dat geloof waar is — we geloven alleen dat het waar is. Als we een geloof hebben, geloven we natuurlijk dat dat waar is, dus is er voor ons als belichaamd bewustzijn geen onderscheid tussen onwaar geloof en waar geloof. Maar *kennis* is altijd waar. Kennis verwerven houdt dus meer in dan ware dingen geloven. Daarmee rijst natuurlijk de vraag: wat moeten we doen om kennis te verwerven? Het antwoord is het theosofische pad.

Exoterisch, esoterisch en occult

H.P.B. gebruikte drie begrippen, soms met een duidelijk onderscheid ertussen en soms wat lossier omschreven, afhankelijk van de context. Dit zijn 'exoterisch', 'esoterisch' en 'occult'. Iets is *exoterisch* als het openbaar is, beschikbaar voor iedereen die geïnteresseerd is, en daarom merkte H.P.B. op dat *De Geheime Leer* exoterisch is.

Iets is *esoterisch* als het verborgen is, maar het esoterische kan op verschillende manieren verborgen zijn. De hedendaagse kwantumfysica is esoterisch voor velen van ons, en voor deze student is Nederlands esoterisch. Maar door voldoende studie en voorbereiding kunnen ze exoterisch worden gemaakt. Er is een serieuze inspanning nodig om

de inhoud van het Nederlands of de kwantumfysica te ‘onthullen’. En hierin ligt een aanwijzing. Je kunt een taal zo goed leren dat je in een restaurant om een bepaalde maaltijd kunt vragen of de weg naar een hotel kunt vinden. Je kunt ook genoeg leren om gemakkelijk een krant of zelfs een roman te lezen. Maar om een taal volledig te beheersen, om de nuances te begrijpen, om betekenisvolle poëzie in die taal te schrijven — daarvoor is veel meer nodig. Zo kunnen we ook boeken lezen over kwantumfysica die geschreven zijn door auteurs die het onderwerp kunnen uitleggen aan een intelligent publiek, maar dat is nog wat anders dan het beheersen van kwantumfysica. Veel blijft esoterisch, zelfs als veel exoterisch is geworden.

In die zin is *De Geheime Leer* nog steeds esoterisch voor de gewone lezer. In dit verband gebruikte H.P.B. de oude hinduïstische begrippen *Paramārtha-satya* (absolute waarheid) en *samvṛitti-satya* (relatieve waarheid). Iets kan relatief waar zijn, relatief in verhouding tot de context en het niveau van bewustzijn dat men weet in te zetten. Maar zonder absoluut begrip – absoluut bewustzijn – zullen waarheden altijd in deze zin relatief zijn. Het esoterische kan dus in het exoterische worden vervat, in afwachting van de serieuze bestudeerder die het weet te onderscheiden. En zelfs als we iets esoterisch onderscheiden, moeten we ons ervan bewust zijn dat er diverse niveaus van het esoterische binnen het esoterische zijn.

En dan is er het begrip ‘*occult*’. Het occulte kan eveneens eenvoudigweg ‘verborgen’ betekenen. Maar het wijst ook op een leren dat transformerend is, dat niet alleen ons denken transformeert maar ook ons zijn — hoe men in de wereld leeft terwijl men geen deel uitmaakt van de wereld. Esoterisch begrip dringt door in de aard der dingen; occult begrip transformeert iemands bewuste wezen.

In plaats van dat iets – een geschrift, een handeling, een gesprek – exoterisch, esoterisch of occult is, kan het alle drie zijn. Ons bewustzijnsniveau bepaalt hoe we het opvatten, wat we herkennen en wat we begrijpen. Daarom kon Plato in zijn Tweede en Zevende Brief zeggen dat hij zijn ware filosofie nooit had opgeschreven. Toch kan de dieper kijkende lezer van zijn vele dialogen die filosofie op vele onuitgesproken niveaus herkennen. Het exoterische vloeit over in het esoterische en het esoterische vloeit over in het occulte. Dit verklaart het idee *relatieve* waarheden. Het zijn geen onwaarheden, maar ze zijn alleen waar vanuit bepaalde perspectieven bekeken, en binnen bepaalde niveaus van manifestatie.

Vanuit het gezichtspunt dat we in deze bespreking hante-

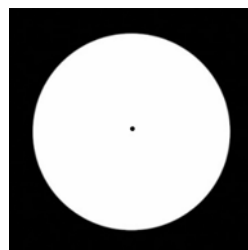
ren, kan *De Geheime Leer* gezien worden als esoterisch in een exoterisch kled en kan *De Stem van de Stilte* gezien worden als occult in een esoterisch kled, met een exoterische overjas aan. Dit alles is relevant als we het hebben over het Ene Leven, dat de werkelijkheid vormt van de vele typen manifestatie, en de Pāramitā’s die essentieel zijn om tot de realisatie van dat Ene Leven te komen — dat we zijn, als we het maar wisten. En hier is weten niets minder dan zijn.

Als we dit alles in gedachten kunnen houden, zullen we in staat zijn te begrijpen hoe de Pāramitā’s de pelgrimerende ziel leiden naar het Ene Leven, dat we in diepste zin zijn.

Het symbool van de witte schijf op de zwarte achtergrond

De Proloog die *De Geheime Leer* inleidt begint met het Mysterie der mysteries — de ‘vlekkeloos witte schijf tegen een dofzwarte achtergrond’.⁽¹⁾ De witte schijf is ruimte en eeuwigheid in pralaya — totale, ongemanifesteerde rust. H.P.B. zal later naar deze begrippen verwijzen wanneer deze het kosmische proces van manifestatie starten als Absolute Abstracte Ruimte en Eeuwige Duur. Deze manifestatie begint met het punt in de witte schijf. Maar de schijf zelf, vóór het punt, is “Kosmos in Eeuwigheid, vóór het opnieuw ontwaken van nog sluimerende Energie, de emanatie van het Woord in latere stelsels”. Aan het begin van de manifestatie kan deze Energie Absolute Abstracte Beweging genoemd worden.

Dan zegt H.P.B. dat de omtrek van de cirkel “de altijd onkenbare TEGENWOORDIGHEID” aangeeft, en het vlak is de Universele Ziel — hoewel de twee één zijn. Als ware kennis het *zijn* is, dan is ultieme kennis het ultieme zijn, en de witte schijf geeft weer tot hoever dat kan reiken. Want als deze witte schijf zou samensmelten met het zwarte vlak waarop de witte cirkel staat, zou ze in totale pralaya zijn. Het vlak van de witte cirkel, binnen de omtrek, “is de enige kennis, vaag en wazig als het nog steeds is, die bereikbaar is voor de mens”. Hier begint de manifestatie, want hierin sluimert de Goddelijke Gedachte, die het plan bevat van alles wat zich manifesteert.

Buddhische intuïtie

We worden er keer op keer aan herinnerd om aandacht te schenken aan H.P.B.'s voetnoten, want daarin vinden we veel aanwijzingen tot dieper begrip. Hier zegt H.P.B. in een voetnoot: "Het is nauwelijks nodig de lezer nog eens eraan te herinneren dat de uitdrukking 'Goddelijk Denken', evenals 'Universeel Denkvermogen', niet moet worden beschouwd als zelfs ook maar een vage afschaduw van een verstandelijk proces verwant aan dat van de mens." Ze verwijst naar de vedāntische taal die stelt dat absolute wijsheid de ideeën van ruimte en tijd overstijgt, daarbij suggererend dat de ultieme wijsheid de witte schijf is. Alleen Intuïtie – buddhische intuïtie – kan een glimp opvangen van dergelijke wijsheid, die ware kennis is. Dit herinnert ons eraan – en we kunnen er misschien nooit genoeg aan herinnerd worden – dat wat zij "het redenerende denken" [vertaling van *ratiocinative thought*; vert.] noemt (dat we herkennen als denken op elk niveau dat zich bezighoudt met de diversiteit van manifestatie), geneigd is om concepten als iets stoffelijks voor te stellen, te concretiseren, zelfs te verpersoonlijken. Daarom slagen we er niet in om ontologische abstracties te begrijpen door middel van epistemologische concretes*, die verhullen wat alleen door intuïtie begrepen kan worden. Daarom wordt er in *De Geheime Leer* zoveel aandacht besteed aan symboliek, omdat alleen symboliek voor het redenerende denken kan uitdrukken wat er voorbij ligt. In de woorden van een aloude buddhistische metafoor, zijn symbolen als vingers die naar de maan wijzen, terwijl het redenerende denken alleen de weerkaatsing van de maan ziet in het water, dat maar al te vaak woelig is, waardoor het weerkaatsende licht heen en weer wordt geslingerd.

Het Ene Leven

En het is deze witte schijf die het Ene Leven is, "eeuwig, onzichtbaar en toch Alomtegenwoordig, zonder begin of einde, en toch periodiek in zijn geregelde manifestaties, terwijl tussen die perioden het duistere geheim van het niet-Zijn heerst; onbewust en toch absoluut Bewustzijn; niet te beseffen, en toch de ene op zichzelf bestaande werkelijkheid ..." ⁽²⁾ Zijn enige eigenschap op dit niveau is "eeuwige, onophoudelijke Beweging" en dit is de bron van de Grote Adem. H.P.B. voegt eraan toe dat "er in feite en werkelijkheid niets absoluut onbeweeglijk is binnen de universele ziel." Bedenk dat de witte schijf en

de zwarte achtergrond in werkelijkheid één zijn, en dat het vlak van de schijf de Universele Ziel wordt genoemd. De Grote Adem verwijst naar de witte schijf en alle manifestatie die voortkomt uit het punt in de schijf.

Dit krachtige symbool herinnert ons er ook aan dat wat 'de TEGENWOORDIGHEID' werd genoemd, altijd aanwezig is. Terwijl de manifestatie zich ontvouwt, op kosmisch niveau, cosmisch of solair niveau en menselijk niveau, is alles altijd aanwezig. Gewoonlijk zijn we ons alleen bewust van het fysieke gevolg van dit schitterende proces, en soms van het astrale gevolg op een bepaald niveau, en van diepere niveaus tijdens de slaap; niettemin is het hier, nu, onveranderlijk. Ons alledaagse bewustzijn, tenzij het in hoge mate ontwikkeld is door meditatie – waarbij de Intuïtie wordt opgeroepen die H.P.B. al noemde in de aangehaalde voetnoot – is zich alleen bewust van het topje van de ijsberg van bewustzijn die in ons bestaat. We kunnen steeds diepere niveaus van dat bewustzijn ontwikkelen.

Het Ene Leven, de Grote Adem, impliceert de eenheid van al het bestaan en van alle bestaansniveaus, hoewel ons persoonlijke bewustzijn zich daar misschien helemaal niet bewust van is. Omdat wat we waarnemen, welke gevoelens we hebben en hoe we over dit alles denken werkelijk voor ons is, moeten we tot bewustzijnstoestanden ontwaken die dit alles overstijgen, als we de aard van de dingen willen begrijpen. Als de Grote Adem uitademt, vindt manifestatie plaats; als deze inademt, lost alles geleidelijk op in zijn uiteindelijke, onkenbare bron.

Vers 5 van Stanza III luidt: "De wortel blijft, het licht blijft, het stremsel blijft, en nog altijd is Oeaoohoo één." ⁽³⁾ H.P.B. zegt over het Ene: "Dit heeft betrekking op het Niet-Gescheiden zijn van alles wat leeft en bestaat, hetzij in actieve, hetzij in passieve toestand. In één betekenis is Oeaoohoo de 'Wortelloze Wortel van Alles', en dus één met Parabrahman; in een andere betekenis is het een naam voor het gemanifesteerde ENE LEVEN, de Eeuwig Levende Eenheid. De 'Wortel' betekent, zoals al werd verklaard, zuivere kennis (*Sattva*), eeuwige (*Nitya*) onvoorwaardelijke werkelijkheid of SAT (*Satya*), of we deze nu Parabrahman of Mūlaprakriti noemen, want dit zijn de twee aspecten van het ENE." In een voetnoot over *Sattva* (zuivere kennis) legt H.P.B. uit dat verschillende hinduïstische en buddhistische scholen licht verschillende betekenissen geven aan het woord, maar "onder Occulte

*De ontologie is die tak van de filosofie die tracht de aard van 'het zijn' te kennen; de epistemologie is die tak van de filosofie die kennis, en het weten, onderzoekt [vert.].

studenten van de Āryasāṅga School” verwijst *Sattva* naar de tweevoudige Monade of *Ātma-Buddhi*, en *Ātma-Buddhi* op dit gebied komt overeen met *Parabrahman* en *Mūla-prakṛiti* op het hogere gebied. Ook hier zien we dat ware kennis en zijn één zijn op elk gebied. Er is een onderscheid tussen ware kennis en wat op elk gebied ten onrechte voor kennis wordt gehouden, maar zelfs ware kennis is op elk gebied behalve het hoogste, natuurlijk relatief: wáár voor het gebied waarop het van toepassing is, maar relatief waar ten opzichte van hogere gebieden.

Elk perspectief is gedeeltelijk illusoir

We kunnen concluderen dat het Ene Leven als de Grote Adem vanuit vele gezichtspunten of perspectieven kan worden bekeken, en dat elk ervan een gedeeltelijk en daarom māyāvish perspectief biedt, omdat het op zijn minst beperkt wordt door de begrenzingen van het ingenomen gezichtspunt. Als je recht op een kubus kijkt, lijkt het een vierkant te zijn, en er zijn zes perspectieven nodig – voorkant, achterkant, rechterkant, linkerkant, bovenkant en onderkant – om de hele kubus te zien. Tenzij je die zes perspectieven tot een synthese brengt, laat elk perspectief slechts een vierkant zien — een tweedimensionaal beeld van een driedimensionaal object. Analooq hieraan moeten we, om het Ene Leven te gaan begrijpen, méér doen dan alleen vele perspectieven gebruiken. En ook dat gaat voorbij aan het redenerende denken.

Fohat en het Ene Leven

H.P.B. vertelt ons ook: “Fohat staat in nauw verband met het ‘ENE LEVEN’. Uit het Onbekende Ene, het oneindige GEHEEL, komt het gemanifesteerde ENE, of de periodieke, Manvantarische Godheid voort, en deze is het Universele Denkvermogen, dat, gescheiden van zijn Bron, de Demiurg of de scheppende Logos van de Westerse Kabbalisten is, en de *Brahmā* met vier gezichten van de Hindu-religie. Als geheel, en beschouwd vanuit het gezichtspunt van het gemanifesteerde Goddelijke Denken, geeft hij in de esoterische leer de Menigten hogere scheppende Dhyāni-Chohans weer. Tegelijk met de ontwikkeling van het Universele Denkvermogen manifesteert zich de verborgen Wijsheid van *Ādi-Buddha* – het Hoogste en eeuwige Ene – als *Avalokiteśvara* (of gemanifesteerde *Īśvara*), die de *Osiris* van de Egyptenaren, de *Ahura-Mazdā* van de Zoroastriërs, de Hemelse Mens van de Hermetische filosofen, de *Logos* van de Platonisten, en de *Ātman* van de aanhangers van de Vedānta is. De weerspiegeling van het Universele Denkvermogen, die de Cosmische Ideatie

en de bijbehorende intellectuele Kracht is, wordt op het objectieve gebied de Fohat van de Buddhistische esoterische filosoof. Dit gebeurt door de werking van de gemanifesteerde Wijsheid, of Mahat, vertegenwoordigd door deze talloze centra van spirituele Energie in de Kosmos. Terwijl Fohat de zeven beginselen van ĀKĀŚA doorloopt, werkt hij in op de gemanifesteerde substantie of het Ene Element, (...) Door dit te differentiëren in verschillende Energiecentra stelt hij de wet van de Cosmische Evolutie in werking, die, gehoorzamenq aan de Ideatie van het Universele Denkvermogen, alle verschillende bestaans-toestanden in het gemanifesteerde Zonnestelsel tot leven roept.”⁽⁴⁾

Avalokiteśvara is zowel Cosmisch Beginsel als Buddha die zich op menselijk gebied uitdrukt als grenzenloos Mededogen. Hier afgebeeld met duizend behulpzame handen voor de noden van de mensheid.

Elders merkt H.P.B. op dat zoals het menselijk wezen is samengesteld uit zeven beginselen, ook ‘gedifferentieerde materie’ in het zonnestelsel in zeven toestanden bestaat, en hetzelfde geldt voor Fohat. Vervolgens zegt ze: “Als abstractie noemen we [Fohat] het ENE LEVEN; als objectieve en zichtbare Werkelijkheid spreken we van een zevenvoudige ladder van manifestatie, die op de bovenste sport begint met de Ene Onkenbare OORZAKELIJKHEID,

en eindigt als Alomtegenwoordig Denkvermogen en Leven dat in elk atoom van de Stof woont.”⁽⁵⁾

Het Ene Leven: noch Geest noch Stof

Er is meer dan we vandaag kunnen onderzoeken, maar wederom hebben we een glimp opgevangen van de onmetelijkheid van de betekenis van het Ene Leven. We zullen alleen nog opmerken dat ons hier geleerd wordt dat alle geest en stof, alle bewustzijn en *zijn*, één enkele bron heeft die geen van ze is, maar ze wel deed ontstaan. We moeten hieraan toevoegen dat H.P.B. ook onderwijst dat “HET ENE LEVEN in nauw verband staat met de ene wet die de Wereld van het Zijn beheerst: KARMA.”⁽⁶⁾ We kunnen inzien waarom zelfs het meest diepgaande rationele denken het mysterie van het Ene Leven niet meester kan worden. Alles wat bestaat ligt binnen, en is gemanifesteerd vanuit, het Ene Leven. Dit ene inzicht alleen al vertelt ons veel over onze aard, onze uiteindelijke oorsprong en wat we zijn — hoewel we het niet weten.

We besluiten nu deze al te korte verkenning van het Ene Leven met een laatste citaat van H.P.B.:

‘Alles wat de Laya-toestand verlaat, wordt actief leven; het wordt in de maalstroom van BEWEGING getrokken (het alchemistische Oplosmiddel van het Leven); Geest en Stof zijn de twee Toestanden van het ENE, dat noch Geest noch Stof is; beide zijn latent het absolute leven.’ (Boek van Dzyan, Toelichting 3, §18). ... ‘Geest is de eerste differentiatie van (en in) de RUIMTE, en Stof de eerste differentiatie van Geest. Dat wat noch Geest noch Stof is – dat is HET, de Oorzaakloze OORZAAK van Geest en Stof, die de Oorzaak van de Kosmos zijn. En DAT noemen we het ENE LEVEN of de Binnen-Kosmische Adem.’⁽⁷⁾

Het tweede deel van deze lezing verschijnt in het volgende nummer van *Lucifer* en gaat over de *Pāramitā's* [red.].

Referenties

1. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel 1*. Vele uitgaven, p. 1 (originele Engelse paginering).
2. Zie ref. 1, p. 2.
3. Zie ref. 1, p. 68.
4. Zie ref. 1, p. 110.
5. Zie ref. 1, p. 139.
6. Zie ref. 1, p. 634.
7. Zie ref. 1, p. 258.

De vrede van Tao

Deel 1: Lao-tse en zijn werk

Kerngedachten

- » Lao-tse was, als Avatāra, een boodschapper van de Universele Wijsheid. Om goed te begrijpen wat Lao-tse heeft willen zeggen, moeten we zijn filosofiesysteem leren kennen.
- » Daarnaast helpt enig inzicht in de Chinese tekens en hun opbouw om de vele vertaalvarianties te begrijpen. Dit beschrijven we aan de hand van de betekenissen van het teken *Ching*.
- » De meest bekende tekstversies van de *Tao Teh Ching* dateren uit het jaar 249 van onze jaartelling, en zijn van de hand van Wang Pi: iemand met grote spirituele vermogens, die deze taak op jonge leeftijd verrichtte en direct erna stierf.
- » De *Tao Teh Ching* bestaat uit 'filosofische brokstukjes', 'observaties'. We moeten die doordenken en vooral zien te *leven*.

In de serie lezingen 'Omgaan met turbulenties in het leven' sprak Herman C. Vermeulen in december 2023 over de Wijze Lao-tse en de betekenis van diens enig bewaarde, bijzondere werk, de *Tao Teh Ching*. Achter de vele vertalingen en interpretaties ligt een universele boodschap van vrede, die we kunnen ontdekken als we ons boven het intellectuele denken weten te plaatsen. De redactie bewerkte zijn lezing tot een artikel in meerdere delen, waarvan dit het eerste deel is.

Om te kunnen omgaan met de turbulenties in het leven hebben we bruikbare, nuttige ideeën nodig die we kunnen toepassen. Ik wil in dit en de daaropvolgende artikelen laten zien wat de *Tao Teh Ching* van Lao-tse hierin voor ons kan betekenen. Voordat we ons over de teksten van de *Tao Teh Ching* kunnen buigen en een beeld kunnen vormen van de Vrede van Tao, is het goed om eerst een algemeen beeld te schetsen van dit werk, van het begrip Tao en ook wie Lao-tse was. Daarbij komen we op het terrein van de filosofische achtergrond van de *Tao Teh Ching*, waarvan meer dan 150 vertalingen in een westerse taal bestaan. Het is een uitdaging om de kernbegrippen in dit werk, namelijk Tao en Teh, in relatie met vrede te kunnen begrijpen. De *Tao Teh Ching* ligt ook aan de basis van wat we heden ten dage kennen als het Taoïsme. Maar dit Taoïsme is pas vele honderden jaren na Lao-tse's optreden ontstaan (tussen de tweede en vijfde eeuw van onze jaartelling). De gedachten uit

de *Tao Teh Ching* zijn in het Taoïsme verder uitgewerkt en geïnterpreteerd om als een levensbeschouwelijke visie te dienen. De Taoïstische levensfilosofie werd ook beïnvloed door het Buddhisme, dat in die tijd bekend begon te worden. De *Tao Teh Ching* en het Taoïsme vertegenwoordigen een heel oude filosofie waarin je, als je de kern ervan bestudeert, de universele gedachten van de Theosofia terugvindt. Het is zeggezegd een van de vele jasjes waarin de Theosofia is gekleed; net als bijvoorbeeld de *Stoa* van de Grieken en Romeinen. Maar het Taoïsme is niet zo compleet als wat *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky biedt. In dat omvangrijke theosofische standaardwerk uit 1888 zijn de gedachten veel breder uitgewerkt, zowel de filosofische als de technische. Het is geschreven in het Engels: voor het eerst in een moderne westerse taal. Als we de *Tao Teh Ching* vergelijken met bijvoorbeeld de *Bhagavad-Gītā*, of het *Rāmāyana*, of de oude Scandinavische mythen, dan valt het op dat

de laatstgenoemde drie verhalen veel strijd bevatten. Die strijdvormen zijn weliswaar allemaal symbolisch, maar in de *Tao Teh Ching* komt helemaal geen strijd voor. We zullen straks duidelijk maken dat Lao-tse's leringen louter bestaan uit stukjes wijsheden in de vorm van paradoxen, oegenschijnlijke tegenstellingen; kortom, uit gedachten waar je diep over moet nadenken om tot een juist begrip te komen.

Ik wil in dit en de komende artikelen graag laten zien hoe Lao-tse met de *Tao Teh Ching* een interpretatie geeft van de Theosofia, die de bron is van alle religies en filosofieën, en dus de kern is van onder andere het Buddhisme en het Stoïcisme. Lao-tse refereert daarbij soms direct, soms indirect en een beetje verborgen, naar de drie Grondstellingen, de *Proposities* van *De Geheime Leer*. Kortweg gezegd:

1. het onveranderlijke *BEGINSEL*,
2. cycliciteit, en
3. zo boven, zo beneden.

Daaruit vloeien de, zoals wij ze noemen, 'zeven Juwelen van Wijsheid' voort: Karma, Reïncarnatie, Hiërarchieën, Progressieve Evolutie, Zelfwording, de Twee Paden en het Kennen van het Zelf. We vinden deze allemaal terug in de 81 paradoxen van de *Tao Teh Ching*, samengesteld door Lao-tse.

Lao-tse, de Oude Meester

Wie was Lao-tse? Lao-tse werd zo'n 600 jaar voor onze jaartelling geboren. In de Loge van Wijsheid en Mededogen staat hij bekend als een boodschapper.⁽¹⁾ Letterlijk betekent Lao-tse 'Oude Meester'.

We zien Lao-tse vaak afgebeeld zoals op bijgaande tekening: een oude man op een os. Aan het eind van zijn leven, teleurgesteld over het feit dat de mensen geen belangstelling hadden voor zijn boodschap, gaat hij naar het westen; dat is voor de Chinezen naar de grens met Tibet. Zoals hij zelf zei: "Ik ga terug naar huis." Lao-tse komt bij de poortwachter, die hem herkent. "Meester," zegt hij, "U kunt ons toch zo niet achterlaten?" Lao-tse tekent dan de *Tao Teh Ching* op, zoals wij hem heden ten dage kennen. Daarna gaat hij weg.

Het uiterlijk leven van Lao-tse is niet echt bijzonder geweest. Hij was ambtenaar en had als 'de oude Wijze' weinig volgelingen. Bij zijn geboorte schijnt hij grijs haar gehad te hebben; daarom werd hij ook wel 'het oude kind' genoemd. Dit kan ook bedoeld zijn als een mythologische aanduiding van zijn vergevorderd bewustzijn, van zijn Avatārische functie.

Lao-tse heeft zijn tijdgenoot Confucius één keer ontmoet. Confucius bracht hem een bezoek, maar het gesprek leverde weinig op. Toen hij bij Lao-tse wegging zei hij: "Ik kan Lao-tse niet begrijpen." De denkwijzen van Confucius en Lao-tse verschilden dan ook aanmerkelijk. Confucius was de ambtenaar die leefregels, voorschriften schreef, maatschappelijke regels en wetten maakte. Lao-tse werkte op een totaal ander vlak, probeerde zijn medemensen tot diepere inzichten te brengen. En het enige werk dat van hem is overgeleverd is de *Tao Teh Ching*.

De denkwijze van Lao-tse vinden we in de *Tao Teh Ching* terug in 81 paradoxen, schijnbare tegenstellingen, 'verzen', stukjes wijsheden en filosofische gedachten, meestal in paradox-vorm, waarvan we de achterliggende spirituele essenties alleen kunnen vatten door het eigen hogere denkvermogen te gebruiken, ons *buddhi*. Het is geen duidelijk uitgeschreven studieboek. De *Tao Teh Ching* nodigt ons wel uit om op elk vers flink te gaan broeden.

Lao-tse werd vaak afgebeeld als rijdend op een os.

De technische aspecten die we in de Theosofie zo duidelijk aantreffen, zijn er dus niet. Als Lao-tse het bijvoorbeeld heeft over het terugkeren in Tao, dan zet hij daar geen tijdsfactor bij. Hij schrijft niet over een Manvantara of over vele incarnaties, nee, er is cycliciteit en zo keren we weer terug naar Tao.

De taal en tekens (karakters) van de Tao Teh Ching

Het vertalen van de *Tao Teh Ching* uit het Chinees is een ingewikkeld proces. Alleen al in het Engels bestaan er ruim 150 vertalingen, die onderling grote verschillen vertonen. We zien dan ook in heel veel van de ruim 150 vertalingen eigen interpretaties doordringen, die, als we ze onderling vergelijken, soms haaks op elkaar staan.

Om goed te begrijpen wat Lao-tse heeft willen zeggen, moeten we vooral de basis van zijn filosofiesysteem leren kennen. Wat dat betreft is de Theosofia, zoals die door H.P. Blavatsky sinds 1875 is gebracht, een zeer grote hulp. Daarnaast helpt enig inzicht in de Chinese tekens en hun opbouw, om de vele vertaalvariaties te begrijpen.

Om een goed beeld op te bouwen van de *Tao Teh Ching*, moeten we om te beginnen, kijken naar de karakters in de beeldtaal die het Chinees is. Wat betekent de titel?

道德經

Tao Teh Ching in het Chinees.

Bijgaande illustratie toont de titel van de *Tao Teh Ching* in drie Chinese karakters. *Tao*, *Teh* en *Ching* zijn de kernbegrippen van dit boek: het doordenken van Tao en Teh. Het Chinees kent zo'n 240 wortel- of brontekens, kerngedachten. In combinatie met de andere tekens genereren deze ongeveer 50.000 karakters; dit zijn combinaties die op deze wortel-tekens (in de woordenboeken *root*-tekens genoemd) gebaseerd zijn. De grote uitdaging voor niet-Chinezen is het vinden van het wortel-teken in zo'n combinatie. Hou daarbij in gedachten dat een karakter-teken meerdere wortel-tekens kan hebben, en dat je de verklaring van het karakter-teken in het ene woordenboek vindt onder het ene wortel-teken, en in een ander woordenboek onder het andere. Wij zullen hier nog op terugkomen, en meerdere voorbeelden aanhalen als we een aantal paradoxen bespreken.

Nu zijn deze (ongeveer 50.000) tekens voor de communicatie in het dagelijks leven niet allemaal nodig. Om de krant goed te kunnen lezen moet je wel zo'n 3.000 tekens kennen.

De totale *Tao Teh Ching* bestaat uit 5.000 tekens. Een kleine waarschuwing vooraf: de *Tao Teh Ching* is ongeveer 500 jaar voor onze jaartelling geschreven. We moeten dus klassieke Chinese woordenboeken gebruiken die de interpretatie van de tekens geven van *die* tijd, en dat zijn er maar weinige.⁽²⁾

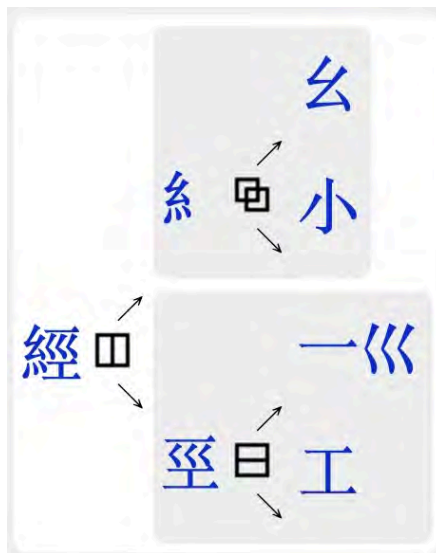
經 = 糸 + 工

Het teken 'Ching', en hoe het is opgebouwd uit twee wortel-tekens.

De betekenis van het teken 'Ching'

Om te laten zien hoe complex het Chinese schrift is, bekijken we het teken Ching. In het *pinyin* wordt Ching geschreven als Jīng. Pinyin is het meest gebruikte systeem om het standaard Chinees in Latijnse letters te schrijven, sinds 1955. We zullen in het vervolg deze pinyin-schrijfwijze toevoegen aan de oude westerse schrijfwijze, gescheiden door een schuine streep. Dus in dit geval, het teken Ching/Jīng.

In de bovenstaande figuur zien we dat Ching/Jīng opgebouwd is uit twee tekens, die elk een wortel-teken zijn. Die zijn op hun beurt ook weer onderverdeeld. Dat wordt in de onderstaande figuur uitgebeeld.

Hier zien we hoe de twee genoemde wortel-tekens (zie figuur hierboven) zijn samengesteld uit kleinere tekens.

Ching/Jing betekent ‘stroom’. Maar in het woordenboek uit die oude tijd staat het ook voor: ‘klassieke werken’ en ‘bestuderen’. En in de diepere betekenis staat het zelfs omschreven als ‘een klassiek boek dat iets in jezelf teweegbrengt’. Dus het is niet zomaar een boek, nee, het is een klassiek boek dat iets op gang brengt.

Nu zijn er vertalers die voor Ching/Jing het woord ‘gaan’ gebruiken – denk aan het bewandelen van een pad – maar ook vertalers die kiezen voor het woord ‘boek’. Dit voorbeeld geeft aan dat je als vertaler grote ruimte hebt, en dat het daarom de moeite waard is om dieper door te graven naar de betekenis van die tekens.

Het zoeken van betekenissen blijft ingewikkeld: in woordenboeken worden de 240 wortel-tekens gebruikt als index, en in de volgorde geplaatst van het aantal strookjes waaruit het teken is opgebouwd. Strookjes, streepjes, zijn één penceelbeweging: neerzetten, trekken en weer loslaten. Het tellen van deze stroken helpt je te zoeken in ongeveer 240 wortel-tekens, die op hun beurt verwijzen naar een teken-nummer plus een aantal extra streepjes, in het woordenboek zelf, waarin weer wordt verwezen naar een volgende reeks, waarmee het aantal behandelde tekens steeds groter wordt.

De verschillende soorten Chinese karakters

Er zijn ongeveer 5 typen karakters: pictogrammen, eenvoudige ideogrammen, samengestelde ideogrammen, leen-karakters, en semantisch-fonetische delen. Dit moge in eerste instantie complex lijken, maar denk even aan de vele pictogrammen en ideogrammen die we op elke luchthaven, ieder treinstation en in het verkeer aantreffen.

In 1949 is onder Mao Zedong een poging gedaan om het aantal Chinese karakters terug te brengen en te vereenvoudigen tot 25.000. Maar in plaats van de oude karakters echt te vervangen, is men de oude en nieuwe door elkaar heen gaan gebruiken. Zo is het probleem juist groter geworden. Alleen Taiwan is altijd blijven werken met de oude klassieke tekens. Gelukkig speelt dit probleem niet bij de *Tao Teh Ching*.

Zo’n karakterteken is dus niet echt een woord, maar een beeld. Het gaat om ideografische karakters, in combinatie met leen-karakters en semantisch-fonetische karakters die we kunnen beschouwen als vervoegingen of verbuigingen, zoals ook wij die in de westerse talen kennen. Hun betekenis is in die 2.700 jaar toch min of meer hetzelfde gebleven; er zijn verschillen ontstaan in teken-wijze en betekenis, maar ze zijn nog steeds te begrijpen. Net als onze verkeersborden zijn veranderd en wij de oude nog wel begrijpen.

Deze min of meer constante factor maakt dat we de *Tao Teh Ching* gelukkig nog steeds goed kunnen bestuderen. Maar duidelijk is ook dat daarbij veel ruimte blijft voor de interpretatie, niet alleen door de verandering van de tekens, maar ook bij het begrip ervan. Dus het vereist nogal wat studie om tot een goede vertaling te komen.

De verschillen in de vertalingen

De kracht van de *Tao Teh Ching* is zijn compactheid, wat een sterk inspirerend beeld oproept en wat het een mystiek karakter geeft. Dat wordt nog versterkt door de compactheid van de Chinese tekens. Zo’n inspiratief gedachtebeeld vraagt om een meditatieve benadering: het heeft tijd nodig, het moet rijpen, omdat het meer is dan een intellectuele benadering.

Er zijn vertalers van de *Tao Teh Ching* die heel dicht bij die compactheid zijn gebleven, en met een relatief klein aantal westerse woorden de vertalingen hebben kunnen maken. Dat te bereiken is een grote uitdaging, waarbij het ook uitmaakt naar welke taal er vertaald wordt. Het Engels bijvoorbeeld is compacter dan vele andere moderne talen.

Veel vertalers zijn de tekens gaan interpreteren en vullen hun zinnen aan om de teksten lopend te maken. Sommigen hebben er zelfs hele zinnen tussen geschreven, om het logische verband tussen het ene teken en het andere over te brengen. Ten slotte zijn er, naast de grote variatie aan vertalingen, ook nog versies van de *Tao Teh Ching* waarin de volgorde van de hoofdstukken, de verzen en de paradoxen afwijkt. Dit alles maakt het belangrijk dat we een brontekst altijd moeten kunnen blijven onderscheiden van de interpretatie.

Een zuivere communicatie is ook gediend bij heldere, precieze taal. En die kan heel technisch zijn. Als voorbeeld noemen we ASML, de Nederlandse chipmachines-fabrikant. Daar werken medewerkers met zo’n 130 nationaliteiten, die toch goed met elkaar weten te communiceren, omdat al die medewerkers hun kennis van de fysica en wiskunde gebruiken. Hun onderlinge communicatie bestaat grotendeels uit strak geformuleerde gedachtebeelden, uitgangspunten en formules, terwijl het Engels een ondergeschikte rol heeft.

Voor deze lezing heb ik drie Engelse en één Nederlandse vertaling gebruikt. De Nederlandse versie is die van Henri Borel en dateert uit 1897.⁽³⁾ Borel heeft sinologie gestudeerd in Leiden en werd daarna ambtenaar in het voormalig Nederlands-Indië. Maar omdat hij zeer kritisch op het gedrag van het Nederlandse gezag was, werd hij ‘wegge-

promoveerd' en vertrok uiteindelijk teleurgesteld weer naar Nederland. Borel heeft jarenlang de *Tao Teh Ching* bestudeerd. In zijn voorwoord stelt hij dat er voor niet-sinologen geen goede vertalingen zijn en dat hij daarom zelf maar een vertaling heeft gemaakt.

Nu ben ik zelf liefhebber van heel compacte vertalingen die in aantal woorden dicht bij het aantal Chinese tekens blijven, en Borels vertaling in het Nederlands is juist een vrij brede vertaling. Maar ik moet zeggen: hij raakt wel steeds de kern van de paradoxen. Dat is ook wel te begrijpen omdat Borel zelf een Theosoof was. Hij wist waar hij over sprak. De Theosofie heeft hem duidelijk geholpen om de kern van de *Tao Teh Ching* te begrijpen.

Welke bronnen staan ons ter beschikking? Over Wang Pi en Ma-Wang-Tui

De *Tao Teh Ching* is, zoals gezegd, het enige werk van de hand van Lao-tse dat is overgebleven. De meest bekende tekstversies dateren uit het jaar 249 van onze jaartelling, en zijn van de hand van Wang Pi.

Wang Pi stond, ondanks zijn jeugdige leeftijd, bekend als een zeer scherpzinnige denker. Hij werd alom gewaardeerd om zijn kennis van de *Tao Teh Ching* en de *I Ching*. We citeren uit Ho Shao's *Biografie van Wang Pi*:

Wang Pi van Shan-yang discussieerde graag over Confucianisme en Taoïsme. Hij was een getalenteerd schrijver en superieur in argumentatie.

Hij schreef commentaren op de *I Ching* en Lao Tzu, werd de ondersecretaris van het Koninklijk Secretariaat [shang shu lang], en stierf als jonge twintiger. (...)

Als kind bleek Pi zeer intelligent. In zijn tienerjaren hield hij van Lao Tzu en toonde hij begrip, groot onderscheidingsvermogen en welsprekendheid.⁽⁴⁾

Wang Pi wist dat hij jong zou sterven. Hij stierf op de leeftijd van 24 jaar en had daar geen enkel probleem mee, alsof hij wist dat hij een taak te doen had, en daarna weer terug moest.

Een tweede belangrijke bron zijn de in 1973 gevonden teksten in een tombe uit de Han-periode in Ma-Wang-Tui, in de provincie Hunan. Er werden twee *Tao Teh Ching* teksten gevonden (aangeduid als A en B: in oudere en nieuwere karaktersvormen), die dateren uit het begin van de tweede eeuw voor onze jaartelling.⁽⁵⁾ Ze verkeerden in slechte staat. De meeste teksten zijn op zijde geschreven; enkele ervan op bamboe of op hout. Er ontbraken hier en daar stukjes. De Amerikaanse theoloog Robert G.

Henricks heeft de delen weten te combineren in een vertaling.⁽⁶⁾ Deze versie van de *Tao Teh Ching* is extra bekend geworden door de vertaling van de Amerikaanse sinoloog Victor H. Mair uit 1990.⁽⁷⁾

Over het algemeen gebruiken wij in het Westen de Wang Pi-teksten. Hierop zijn bijna alle westerse vertalingen gebaseerd, ook de Nederlandse.

De *Tao Teh Ching* telt 81 hoofdstukken, met daarin 196 uitspraken in 5.000 karakters geschreven, waaronder een groot aantal schijnbare – paradoxale – tegenstellingen. De versie van Wang Pi is verdeeld in twee helften, waarvan de paradoxen 1 tot en met 37 (ongeveer) over Tao (Weg) gaan, en de paradoxen 38 tot 81 (ongeveer) over Teh (Deugd).

Opvallend genoeg is in de Ma-Wang-Tui-versie de volgorde omgekeerd: dus eerst Teh en daarna pas Tao. Maar in wezen maakt dit niet uit. Over bijvoorbeeld paradox nummer 10 kun je je afvragen of die niet beter past bij Teh in plaats van bij Tao. Er is dus geen strakke indeling, wat ook niet essentieel is. We kunnen alle 81 paradoxen overpeinzen, in ons denken laten bezinken en er een filosofisch totaalbeeld van opbouwen, zonder dat we een volgorde-probleem hebben.

Filosofische observaties

De *Tao Teh Ching* bestaat uit 'filosofische observaties', kleine brokjes waarheid die bij elkaar passen. Het is nadrukkelijk geen studieboek of instructieboek. Observaties zijn kenmerkend voor wat we ook later in het Taoïsme terugvinden, in een cultuur waarin men graag de natuur observeert en van daaruit de karakteristieken van de grote wetmatigheden in het leven probeert af te leiden.

Als wij heel bewust leven en het dagelijks leven observeren, dan kunnen we reflecties waarnemen van de grote Wetten die we in de *Tao Teh Ching* vinden — en evenzeer in *De Geheime Leer*: in de Proloog (*Proem*) en de Stanza's van dat boek. In de *Tao Teh Ching* zijn die filosofische brokstukjes paradoxen, terwijl ze in *De Geheime Leer* gesteld zijn in de vorm van 'proposities', axioma's – zoals ook de wiskunde staat op een aantal axioma's – om een beschrijving te kunnen geven van de vele fundamentele verschijnselen in de natuur. Deze axioma's dagen ons uit om voor onszelf hiervoor bewijzen in het dagelijks leven te vinden, zodat deze onze wijsheid vergroten.

Hoe moeten we omgaan met zulke filosofische brokstukjes? We moeten die observaties doordenken en vooral zien te *leven*. Het leven ervan is nodig om voor onszelf tot begrip

en bewijs te komen van deze universele waarheden. Pas dan zijn ze een levend bewijs voor ons. Dit is dus een individueel proces; we kunnen geen bewijzen voor anderen leveren, maar we kunnen het wel aannemelijk maken zodat men op onderzoek gaat. We kunnen anderen helpen om deze aanwijzingen te herkennen in het dagelijks leven, door de processen in de natuur te bestuderen.

We hoeven daar niet speciaal voor te gaan zitten. We kunnen er in ons denken mee bezig zijn terwijl we bijvoorbeeld in de tram zitten, aan het fietsen zijn of stofzuigen. Het zijn allemaal uitstekende gelegenheden om de hogere kwaliteiten van ons denken aan te spreken, om universele gedachten te verwerken en ons *eigen* te maken.

We moeten daarbij wel consequent de regels willen volgen. Ik noem dat wel eens filosofische wiskunde. Wat bedoel ik daarmee? Als we met onze observaties waarheden vinden, gevoed door de paradoxen van de *Tao Teh Ching*, kunnen we onze visie vergroten. Maar we moeten in ons denken daarna wel consequent blijven. Als we bijvoorbeeld cycliciteit, het feit dat alle processen in de Natuur cyclisch verlopen, hebben erkend als een grondwaarheid, dan moet die waarheid ook bij de vervolgstappen in ons denken een vast uitgangspunt zijn. Stel dat we beseffen dat bepaalde oorzaken en gevolgen zich cyclisch herhalen, dan zullen we daaruit voortdurend consequenties kunnen trekken. Iemand die denkt dat hij het gehele jaar door op zijn akker kan zaaien en dan verbaasd is dat dat niet goed werkt, mist die grondwaarheid.

Zo dagen die 81 paradoxen ons uit om dieper na te denken. Dit is ook religie in de juiste betekenis van het Latijnse woord *religare*: ons weer verbinden met onze kern (zie het verslag van ons symposium van 2023, 'De Religie van morgen').⁽⁸⁾ Daarmee bedoelen we geen 'godsdienst': Lao-tse heeft het nergens over vereren of aanbidden. Maar hij spreekt wel over respect hebben voor het grote geheel. De *Tao Teh Ching* bestuderen is een oefening in eenheidsbeleving.

Dit is het eerste deel, waarin wij een basis gelegd hebben om de *Tao Teh Ching* dieper te kunnen begrijpen. In de volgende delen gaan we de kernbegrippen Tao, Teh en Wu Wei verder uitwerken. Daarin zullen we nagaan waarom deze essentieel zijn om het Leven te begrijpen en te *leven*, oftewel de 'vrede van *Tao Teh Ching*' te praktiseren.

Referenties

1. G. de Purucker, *Esoterisch Onderricht in de Oosterse School. Deel 1*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 1987, p. 197-198. De Engelstalige tekst is te vinden in: *The dialogues of G. de Purucker. Volume 1*. Pasadena, Theosophical University Press, 1948, p. 272-273.
2. P.W. Kroll, *A Student's Dictionary of Classical and Medieval Chinese*. Leiden, Brill, 2014.
3. Lao Zi, *Tao te Jing*, hoofdstuk 57, vertaling Henri Borel. Bron: <https://spiritueleteksten.nl/wp-content/uploads/2014/03/Tao-Teh-Jing-vertaling-door-Henri-Borel-spirituele-teksten-pdf-download.pdf>.
4. *Translation of Lao-tzu's Tao Te Ching and Wang Pi's Commentary*. Translated by P.J. Lin, Center for Chinese Studies, University of Michigan Press, 1977. Zie ook: Ho Shao's *Biography of Wang Pi*. Bron: <https://www.jstor.org/stable/10.3998/mpub.19935.8>.
5. Dit zijn de zogenaamde Ma-Wang-Tui teksten. Zie Engelse *Wikipedia*, lemma 'Mawangdui Silk Texts'.
6. Lao-tzu, *Te-Tao Ching*. A new translation based on the recently discovered Ma-Wang-Tui Texts, by R.G. Henricks. Bodley Head, 1990.
7. *Tao Te Ching: The Classic Book of Integrity and The Way*. Translated by Victor H. Mair. Bantam, 1990.
8. Verslag van het TSPL symposium van 2023, 'De Religie van morgen – verbinding door wijsheid, mededogen en vrede'. Zie: <https://blavatskyhouse.org/nl/symposium/archief/symposium-2023/>.

Faraon met slang op hoofddeksel.

De universele symboliek van helden, dwergen, reuzen, slangen en draken

Vrijwel elk mythologisch verhaal kent wel een held. Vaak moet deze held een draak, slang of reus verslaan. Maar in sommige verhalen krijgt hij juist hulp van reuzen en draken. Hoe is dat te rijmen? Wat is de betekenis van deze universele symboliek, die overal in de wereld in verschillende tradities terug te vinden is?

In dit artikel volgen we het avontuur van de held op zijn pad van innerlijke groei waarbij hij reuzen, dwergen, slangen en draken tegenkomt, die alle op een bepaald moment een specifieke functie vervullen op deze innerlijke reis.

Dit artikel is een bewerking van de lezing die Bouke van den Noort gaf op 15 maart 2023 in de serie *Universele symbolen: de taal van de ziel*.

Kerngedachten

- » Er is een innerlijk Pad naar het Hart van het Universum dat de held in mythen en sprookjes versneld gaat, zodra hij de definitieve keuze maakt te leven voor het geheel.
- » Het is een pad van zelfoverwinning, waarbij de held op eigen kracht moet afrekenen met zijn eigen zelfzuchtige gewoontes en karaktereigenschappen.
- » Reuzen, dwergen, slangen en draken staan elk symbool voor specifieke karakteristieken die overwonnen of beheerst dienen te worden.
- » Op dit schijnbaar eenzame pad is er altijd de inspiratie en uitgestrekte hand van degenen die ons voor zijn gegaan: de Slangen en Draken van Wijsheid.

Universele Symboliek: de taal van de ziel

Symboliek is er in vele soorten. Van wegbewijzing op een vliegveld tot aan oersymbolen als de cirkel of het kruis. Wat die oersymbolen gemeen hebben, is dat er een boodschap achter schuilgaat, een bepaald idee dat uitgedrukt wil worden. Dit artikel gaat over *universele* symboliek, symboliek die je overal en in alle eeuwen terug kan vinden in verschillende religieuze en filosofische tradities en beschavingen. Het feit dat je overal ter wereld dezelfde symboliek aantreft, zoals dat van de slang in het kader op blz. 18, is al een eerste aanwijzing die de universaliteit ervan aantoonst.

Maar zoals we in het vorige nummer van *Lucifer* (december 2023) hebben kunnen zien, heeft universaliteit niet alleen betrekking op het feit dat een

symbool wereldwijd aangetroffen wordt. Meer fundamenteel gaat het om *de karakteristiek* van de boodschap achter de uiterlijke symboliek, die van universele kwaliteit is. En een derde aspect van universele symbolen is, dat die boodschap alleen werkelijk te doorgronden is met het universele aspect *in onszelf*.

Eén gemeenschappelijke bron: Theosofia

Het feit dat een symbool zoals de slang overal terug te vinden is, maakt dat we er onmogelijk omheen kunnen dat we met universele symboliek te maken hebben. De grote vraag nu is: hoe het kan dat je diezelfde symboliek op al die verschillende plekken en tijdsperiodes in de wereld tegenkomt? Dat is niet aan toeval toe te schrijven, maar aan het feit dat er aan al die uitingen één en dezelfde

De slang is een van de universele symbolen die in alle tijden en op alle plekken ter wereld terug te vinden is. Bij de oude Grieken wordt Athene, de godin van de wijsheid, vergezeld van een slang. En ook Hermes, de boodschapper van de goden, heeft een staf met slangen, de Caduceus. Afgeleid hiervan is de staf van de god van geneeskunde Asclepius: de esculaap, die nu ook als symbool door de *World Health Organisation* wordt gebruikt. Ook de Sumeriërs in Mesopotamië gebruikten het symbool van de verstrengelde slang voor goddelijke wijsheid. En in Egypte hadden de oorspronkelijke Farao's, de koning-ingewijden, als afspiegeling van de goddelijke wijsheid op aarde, een slang op hun hoofddekseel. Vergelijkbaar hiermee worden ook in India de wijzen Nāga's genoemd, dat letterlijk slangen betekent. Verspreid in Europa kom je op megalithische monumenten de slang tegen zoals bij Newgrange in Ierland en in Schotland, waar een monument staat dat de *Serpent Stone* wordt genoemd. In een meer in Spanje komt tijdens extreem droge zomers een monument boven water dat er normaliter onder ligt, ook wel het Spaanse Stonehenge genoemd, en ook daar zijn slangen in stenen gegraveerd.

In de Scandinavische Edda's heb je de Midgaardslang die de wereld omsingelt, en de draak Nidhogg die aan de wortels van de levensboom knaagt. Draken en slangen staan voor dezelfde symboliek, al kom je draken vaker in Oosterse culturen tegen. Zoals de draak van wijsheid in China, of de afdalende draken van de Hindutempel *Pura Parahyangan Agung Jagatkarta* ("de zuiver goddelijke natuur") op West-Java, Indonesië.

Diezelfde symboliek komen we ook helemaal aan de andere kant van de wereld tegen, in beide Amerika's. Zo vind je in Mexico de beroemde piramide van de gevederde slang Quetzalcoatl, die afdaalt uit hogere bewustzijnsgebieden. Dit heeft een grote gelijkenis met de afdalende draken van de Hindutempel op West-Java. In Noord-Amerika kan je in Ohio nog het overblijfsel zien van de *Great Serpent Mound*, van de oorspronkelijke inheemse bewoners, waar je een slang ziet met een ei in zijn bek. En ook dát symbool kom je weer tegen bij zowel de Oude Grieken als in India.

Van links naar rechts: *Serpent Stone* bij Newgrange, Ierland, Hindutempel *Pura Parahyangan Agung Jagatkarta* op West-Java en de *Great Serpent Mound* in Ohio, Noord-Amerika.

bron ten grondslag ligt, namelijk de Universele Wijsheid van de Theosofia. Goddelijke Wijsheid die periodiek de wereld ingebracht wordt door boodschappers, voorlopers van de mensheid: ingewijden die al meer van die Universele Wijsheid in zichzelf ontwikkeld hebben dan de meesten van ons, en die de taak op zich hebben genomen om de mensheid te helpen door steeds facetten van die wijsheid kenbaar te maken, namelijk die leringen waar de mensheid op dat bepaalde moment gereed voor is om te ontvangen.

Taal van de ziel

De moeilijkheid echter waar al die boodschappers voor

staan, is: hoe die Goddelijke Wijsheid over te dragen met behulp van menselijke taal, die per definitie te beperkt is om die wijsheid te beschrijven. Simpelweg omdat het ons dagelijks uitdrukkingsvermogen overstijgt. Toch is het niet onmogelijk, omdat ieder mens meer is dan zijn praktisch verstand. Symboliek wordt ook wel de taal van de ziel genoemd, en dat is zo omdat onze ziel méér omvat dan ons dagelijks bewustzijn. Dat 'meer' zou je het universele deel van onze ziel kunnen noemen. Ons innerlijke vermogen om rechtstreeks de diepere betekenis van iets te doorgronden. Om de samenhang en oorzakelijkheid van alles te zien en daarmee een ongesluierd beeld van de werkelijkheid te hebben. Het is dit innerlijk begripsver-

mogen van het meer innerlijke deel van onze ziel, ook wel intuïtie genoemd, waar de symboliek van de boodschappers van wijsheid een beroep op doet en waarmee we dus in staat zijn universele waarheden te begrijpen.

Versluiting en bescherming

Daarmee heeft symboliek meteen ook de functie van versluiting. Het is een versluiting namelijk voor diegenen die zo op uiterlijkheden of eigenbelang gericht zijn, dat ze niet bij dat hogere deel in zichzelf kunnen komen, en dus ook niet in staat zijn de betekenis te pakken te krijgen. Dat zorgt voor een stukje natuurlijke bescherming tegen misbruik van die kennis voor zelfzuchtige doeleinden. Die bescherming houdt nauw verband met de mededogende werkwijze van de zogenoemde Mysteryscholen, de spirituele centra op aarde die gesticht werden door de Wereldleraren op het moment dat de mensheid zo materieel gericht en zelfzuchtig werd, dat de noodzaak ontstond om die universele kennis te versluiten voor het algemene publiek. En vanuit deze Mysteryscholen, vanuit al die spirituele brandpunten op aarde, zijn de talloze uitingen van symboliek naar buiten gebracht, zoals bijvoorbeeld die van de slang. Deze symbolen prikkelen elk mens tot dieper denken, tot zoeken naar meer wijsheid, zonder kennis vrij te geven aan mensen die daar ethisch nog niet rijp voor zijn. Elk symbool was weliswaar aangepast aan, en gekleurd door de cultuur en beschaving van die tijd en plaats, maar ze hadden allemaal dezelfde Universele Wijsheid als achterliggende bron.

Zo ook de vijf symbolen van dit artikel: helden, dwergen, reuzen, slangen en draken. Ze bestrijken tezamen een gigantisch veld van theosofische leringen, en als je er in *De Geheime Leer* van mevrouw Blavatsky naar op zoek gaat, kom je in een oceaan van religieuze en mythologische verhalen terecht, waar je met gemak in kan verdrinken. Soms haalt ze op één pagina meerdere tradities aan en springt ze van de Bijbel naar de Edda's, en via de Mesopotamiërs weer naar het Hindoeïsme of de pre-Inca periode. Maar een van de opdrachten die ze had, was dan ook om juist al die overeenkomsten te laten zien, om al die verspreide fragmenten als puzzelstukjes samen te brengen en aan te tonen dat ze één groot consistent geheel vormen, waar dezelfde bron aan ten grondslag ligt.

Universele sleutels

Om door de bomen het bos te kunnen blijven zien, beginnen we daarom eerst met het geven van een paar algemene principes, universele sleutels waarmee je oude

symboliek kunt begrijpen.

De eerste sleutel is: symboliek *niet intellectueel vast te pinnen*. Zoals gezegd, overstijgt de taal van de ziel het dagelijks bewustzijn en daarmee ook het intellectuele vermogen in ons dat maar al te graag dingen wil ordenen, afbakenen en er een exacte betekenis aan toewijzen, in de trant van: "dit is het wel en dat is het niet". Als er één manier is om er helemaal af te raken wanneer je symboliek in *De Geheime Leer* bestudeert, is het wel door het puur intellectueel te benaderen. Vandaar ook dat het boek *De Geheime Leer* heet, simpelweg omdat je met alleen je intellectuele verstand, volledig vastloopt. Dan kristalliseren begrippen, waardoor de diepere betekenis erachter verloren gaat. Of er ontstaat grote verwarring, omdat elementen dan schijnbaar met elkaar in tegenspraak zijn.

De tweede sleutel betreft het *niveau van bewustzijn* waarop de symboliek van toepassing is. Grofweg kan je drie niveaus onderscheiden waarop die symboliek van toepassing kan zijn: het kosmische niveau, het niveau van de planeet of gehele mensheid, en het niveau van de individuele mens. Het is dus steeds zaak om goed in de gaten te houden waar het symbool betrekking op heeft. Zo heb je bijvoorbeeld in de Griekse mythologie de kosmische Zeus als geestelijke bron van het universum, de hiërarch van alle goden; je hebt de Zeus die symbool staat voor de mensheid in een bepaalde ontwikkelingsfase; en je hebt de Zeus als heethoofd ruziënd met de Titaan Prometheus, waar hij symbool staat voor de lagere natuur van de individuele mens. Kortom, de context waarin een symbool wordt gebruikt is steeds essentieel. En dat is precies één van de sluiers die een beroep doet op ons begripsvermogen, waarmee we kunnen doorzien wat wanneer bedoeld wordt.

Deze context geldt ook voor de volgende sleutel, en dat is dat de symboliek soms *duaal* is. Dat geldt in het bijzonder voor de symbolen die we in dit artikel bespreken, omdat het geen abstracties maar levende wezens betreft. Er zitten namelijk twee kanten, twee polen aan leven: een bewustzijnskant en een materiekant, een hoger en een lager aspect, ofwel, een zogenaamde 'goede' en 'slechte' kant. Je komt in mythen reuzen tegen die ons goed gezind zijn en reuzen die tegenwerken, dwergen die behulpzaam zijn maar ook dwergen die ons juist schade toebrengen. Er zijn slangen en draken die ons verleiden tot immoreel gedrag en slangen en draken die ons juist inspireren tot

geestelijke ontwikkeling. Zoals bijvoorbeeld de slang in de Bijbel die enerzijds – al dan niet terecht – als verleider tot het kwaad wordt neergezet, en anderzijds Jezus die de uitspraak doet: “Wees wijs als slangen.”

Een laatste sleutel, speciaal wanneer het over reuzen en dwergen gaat, is dat deze symboliek vanuit *ons perspectief* gezien is, onze huidige fase van ontwikkeling. En dat geldt voor zowel fysieke afmeting als voor bewustzijnsontwikkeling. Reuzen kunnen betrekking hebben op wezens die ons in bewustzijnsontwikkeling ver vooruit zijn, maar ook op het feit dat wij mensen in voorgaande evolutiefasen letterlijk groter waren dan nu. Die fysieke afmeting was toen ‘normaal’, maar vanuit ons huidige perspectief was het reusachtig. Dwergen kunnen op hun beurt voor wezens staan die ten opzichte van ons menselijk bewustzijn nog een heel beperkt ontplooid bewustzijn hebben. Hun ontwikkeling is in onze ogen ‘dwegachtig’ klein. Maar ook een combinatie hiervan is mogelijk, zoals we later zullen zien: reuzen die weliswaar fysiek groter zijn maar qua bewustzijnsontwikkeling op ons in mentaliteit achterlopen.

De Held

Om zo dicht mogelijk bij onszelf te beginnen, starten we met de held in de mythen, sagen en sprookjes. Want wie is die held? Dat zijn wij zelf: de menselijke ziel die ontwaakt tijdens zijn evolutionaire ontwikkeling.

Maar het mag duidelijk zijn dat we niet zonder meer die heldenstatus hebben, daarvoor moeten we aan bepaalde eisen voldoen. Eigenschappen, kwaliteiten die soms subtiel zijn maar die het fundamentele verschil uitmaken tussen de gemiddelde mens en de held.

Hoe de held zich onderscheidt van de gemiddelde mens heeft alles te maken met een keuze, namelijk de keuze om zelfbewust en daarmee versneld het pad van innerlijke ontwikkeling te gaan, ten dienste van de mensheid. Dat laatste is van essentieel belang: het motief om een helpende kracht in de wereld te zijn.

Dat is een keuze die niet van de een op de andere dag gemaakt wordt, maar waar een innerlijk proces aan voorafgaat waarin een aantal belangrijke fasen te onderscheiden zijn.

Visie

En dat innerlijke groeiproces begint met visie. “Hét verschil”, zegt een van de theosofische leraren, “tussen de chela [de held; BvdN] en de mens die het gewone leven

leidt, is in feite alleen een verschil in geestelijke, intellectuele en psychische kijk op het leven.”⁽¹⁾ Namelijk het doorzien van de illusie van afgescheidenheid en het besef van de geestelijke achtergrond en fundamentele eenheid van het leven.

Maar visie alléén is niet genoeg. Daar begint het mee, maar met de tijd groeit die visie, en verschuift de gerichtheid van ‘op jezelf’ meer en meer naar een gerichtheid op de wereld om je heen, totdat je je op een gegeven moment zo met die totaliteit vereenzelvigd, dat je je identificeert met het lot van de wereld.

Definitief besluit

Dan komt er een moment waarop er zo’n helderheid en overtuiging is ontstaan dat je onlosmakelijk deel van het geheel bent, dat er een principiële keuze gemaakt wordt: namelijk het besluit om je honderd procent voor die eenheid, voor de mensheid in te gaan zetten. Om jezelf in dienst te stellen van het welzijn, de vooruitgang van het geheel. En als dat besluit oprecht is, met innerlijke overtuiging genomen, dan volgt daar automatisch een overeenkomstige wijze van handelen uit.

Toepassen

En daarmee komen we bij de laatste en cruciale stap van het toepassen, het in de praktijk brengen van je voorgenomen besluit. Dát is het moment waarop alle heldenverhalen beginnen. Dat is het moment waarop de uitdagingen en beproevingen op het pad komen, waarmee de held getest wordt op zijn wilskracht en toewijding aan dat besluit, waarbij hij moet laten zien uit het goede hout gesneden te zijn. Dan begint het gevecht, zoals dat in de *Bhagavad-Gītā* wordt beschreven, van de held Arjuna die met zijn boog op het strijdveld tegenover een leger staat, klaar om het gevecht aan te gaan.

Maar in dat leger ziet hij plotseling allemaal bekenden: vrienden en familieleden, die symbool staan voor zijn eigen zwakheden, zijn eigen karmische erfenis van oude gewoontepatronen die hij te overwinnen heeft voordat hij verder kan op het pad. De symboliek van de held gaat daarom altijd om een *innerlijke* strijd, en vandaar dat het pad er ook één van *zelfoverwinning* is.

Reuzen

Het volgende universele symbool dat we overal ter wereld terugvinden is dat van de reus. In sprookjes en legenden, maar ook in talloze religieuze geschriften zoals de Bijbel, de Indiase *Mahābhārata*, de Edda’s en Babylonische

geschreven, komen reuzen voor.

In bijna al deze gevallen zijn de reuzen in een strijd verwickeld, ofwel tegen goden, of onderling, of tegen mensen.

In bepaalde gevallen gaat het letterlijk om een historische strijd die zich heeft afgespeeld tussen volkeren, maar in andere gevallen is het beeldspraak om duidelijk te maken dat een bepaalde karakteristiek een andere karakteristiek overwint, dat de ene kwaliteit leidend wordt over de andere. Kortom, dat de mensheid een andere ontwikkelingsfase binnentreedt. En soms betreft het een combinatie van beide: van een historische strijd die tevens een symbolische betekenis behelst.

De reden waarom we symboliek van strijd zo veel tegenkomen, is omdat deze symboliek het makkelijkst begrepen werd bij de mentaliteit van de toenmalige mensheid. Een tijd waarin strijd onder volkeren veel gebruikelijker was (tegenwoordig tracht men meer te overleggen) en daarom ook de beste metafoor om aan te geven dat het één – het goede – het ander – het kwaad – overwint.

Dat geldt ook voor reuzen. En ook in dit geval is de symboliek op de eerdergenoemde drie niveaus van toepassing. De symboliek van reuzen kan namelijk betrekking hebben op 1) kosmische processen, 2) op gebeurtenissen die op onze aarde en de gehele mensheid betrekking hebben, en tenslotte 3) op onszelf, aspecten *in onszelf* waar die reus voor staat.

Reuzen, kosmisch gezien

Als we met het kosmische niveau beginnen, het ontstaan van de kosmos, dan zien we in de Edda's allereerst de reus Ymir verschijnen. Ymir staat voor de stoffelijke zijde van het universum, maar dan nog niet van het gemanifesteerde universum zoals wij dat fysiek kunnen waarnemen. Het betreft kosmische oerstof, één van de twee polen van geest en stof, die zich als eerste vormen bij het verschijnen van een universum.

Zoals in vele strijdverhalen wordt de reus Ymir door bepaalde goden gedood. Van zijn verschillende lichaamsdelen worden uiteindelijk de verschillende onderdelen van de kosmos en aarde gemaakt. Zo wordt bijvoorbeeld zijn schedel de hemel, zijn zweet de oceanen, en vormen zijn botten en tanden de bergen. Symbolisch gezien is dit als volgt te verklaren: de kosmische oerstof daalt steeds verder af in de verschillende bewustzijnsgebieden van het universum, zodat alle verschillende werelden tot aanzijn komen.

Maar dat ontstaan van werelden gaat niet vanzelf; daar is

een achterliggende, vormende kracht of bewustzijnskant voor nodig, die met of door die materiële kant werkt. En die komen we tegen bij de eerste reuzen, de Titanen, in de Griekse mythologie: namelijk de Titanen *in hun functie van kosmocratoren*, wat letterlijk 'bouwers van de wereld' betekent. De goddelijke krachten, ook wel Dhyāni-Buddha's of architecten genoemd, maken gebruik van, of beter gezegd, werken samen met de materiële zijde of oerstof. Door dit samenspel wordt het universum opgebouwd.

Een soortgelijke symboliek kom je tegen in de Purāna's van het Hinduïsme. Die spreken van 'de hemelse oorlog' tussen de reuzen en de goden: de strijd tussen de Asura's en de Deva's. Ook deze twee staan symbool voor de stof- en geestzijde. In *De Gebeime Leer* wordt de hint gegeven, dat de eerste van deze oorlogen plaatsvindt nog vóór het ontstaan van het zonnestelsel.⁽²⁾ Want er vindt ook nog een *tweede strijd* plaats tussen de Asura's en de Deva's, als afspiegeling van de eerste op een lager gebied (zo boven zo beneden), maar dan binnen het zonnestelsel wanneer dat al gemanifesteerd is. En ook deze strijd moet niet letterlijk genomen worden, maar staat symbool voor de dynamische wisselwerking tussen hogere en lagere bewustzijnen op dat betreffende gebied: een samenwerking waardoor transformatie plaatsvindt, verandering van bewustzijn.

Reuzen gezien op planetair niveau

Daarmee dalen we af vanuit de hemel naar het planetaire niveau, naar een strijd die plaatsvindt op de innerlijke gebieden van het zonnestelsel, reikend uiteindelijk tot de mensheid op onze fysieke aarde. Ook die strijd zien we terug bij de oude Grieken, gesymboliseerd door het gevecht tussen de Titanen en de goden op de Olympus, wanneer de Titanen in opstand komen tegen de goden. Eén van de Titanen uit deze categorie kennen we als Prometheus, die het aan de stok krijgt met Zeus omdat hij het vuur van de goden stal om het aan de mensheid te geven. Een ander voorbeeld is de halfgod Tantalus, die nectar en ambrosijn van de goden stal om dit godenvoedsel aan de stervelingen te geven, en als straf daarvoor door Zeus naar de onderwereld werd gestuurd.

Deze symboliek van 'in opstand komen', staat voor de ontwikkelingsfase van de mensheid in de zogenoemde 'Lemurische' tijd, waarin ons denkvermogen actief werd. Dat werd aangewakkerd, gestimuleerd door deze Titanen, deze verdergevorderde bewustzijnen. In de Hinduïstische traditie worden ze ook wel Mānasaputra's genoemd,

wezens van een verheven spirituele kwaliteit die afdaalden naar het aardse gebied om hier het denken van de mensheid te wekken. Het is dit afdalen naar een lager bewustzijnsgebied waar die symboliek van 'het in opstand komen tegen de goden' betrekking op heeft. Omdat de sfeer, de kwaliteit van dit aardse gebied 'in strijd is' met die spirituele kwaliteit van die Titanen. Exact dezelfde symboliek vind je terug in de Bijbel met het verhaal van de gevallen engelen en Lucifer de Lichtbrenger, die door de tijd heen geheel ten onrechte gedegeneerd is tot symbool van het kwaad. Omdat de oorspronkelijke betekenis van die júst zeer mededogende daad om de mensheid te helpen, door terug te keren naar een lager gebied dat zij zelf al overstegen hadden, verloren is gegaan.

Reuzen, gezien als evolutiefasen van de mensheid
Dan is er nóg een oorlog van reuzen, waarbij we wederom een stukje afdalen, omdat die zich binnen de mensheid zelf voltrekt. En dat is de eerdergenoemde historische strijd die letterlijk heeft plaatsgevonden, en wel aan het einde van een fase in onze eigen geschiedenis waarin we ons op ons materiële hoogtepunt en daarmee spirituele dieptepunt bevonden. Een periode waarin de aantrekking tot de stof het sterkst was omdat we ons mentaal nog in onze puberfase bevonden. We waren toen sterk op het materiële gericht, en fysiek juist enorm groot en sterk. Dit is de reus die we kennen uit al de sprookjes en legenden:

groot en lomp, niet al te snugger, maar wel oersterk. Symbool dus, voor de vroegere mens in de ontwikkelingsfase van de Atlantische periode, die volgde op de Lemurische periode waarin ons denkvermogen actief werd.

En ook in dit gevecht is die dualiteit van toepassing, waarbij we twee typen reuzen kunnen onderscheiden. Namelijk de achterlopers, de sterk op de stof gerichte Atlantiërs, de Daitya's uit de Indiase mythologie, en de voorlopers of Devata's, dat half-goddelijk betekent en die staan voor de leraren van de mensheid. De ingewijden en adepten die zogezegd afgezanten zijn van de categorie Titanen waar Prometheus toe behoort: weer een schakel lager in de hiërarchie van Buddha's, van helpers van de mensheid.

Deze strijd tussen de reuzen wier gehechtheid aan de stof steeds sterker werd, en de spirituele voorlopers van de mensheid van onze huidige fase (die de Atlantische fase opvolgde), is het hoofdthema van bijvoorbeeld de Hindoïstische heldenepen de *Mahābhārata* en het *Rāmāyaṇa*. Een strijd die honderdduizenden jaren geleden daadwerkelijk heeft plaatsgevonden, onder andere in India, het oude Griekenland en rond de Nijldelta.

Dat klinkt misschien allemaal wat fantasie-achtig en ver weg, maar toch kunnen we vandaag de dag de concrete sporen terugzien van deze overgangsfase in de vorm van de megalithische monumenten op verschillende plekken in de wereld, die in het begin van onze huidige fase door

Twee voorbeelden van megalithische beelden van mensen waarbij je duidelijk kunt zien tot welk type ze behoren: achterlopers dan wel voorlopers. Links de wat lompe beelden met primitieve trekken van de Atlantiërs op Paaseiland, met een gemiddelde hoogte van vijf meter. En rechts de voorlopers, de menselijke Buddha's die ook wel de Zonen van God worden genoemd. In iedere ontwikkelingsfase van de mensheid was een specifieke Buddha actief. De twee die hier zijn afgebeeld, zijn 55 en 38 meter hoog. Deze stonden in Bamyan, Afghanistan. Zowel de beelden van Paaseiland als die in Afghanistan zijn volgens de Theosofie aan het eind van de Atlantische fase gemaakt.

ingewijden werden opgericht.⁽³⁾ Daarnaast kennen we de primitieve Atlantische beelden van Paaseiland, de zeer oude overblijfselen van een Lemurisch-Atlantisch volk, en de gigantische Bamyán Buddha's in Afghanistan, die zelfs meerdere ontwikkelingsfasen uitbeelden, van groot naar klein, die helaas in 2001 door de Taliban vernietigd zijn.

Kortom, als je over strijd met reuzen leest, of het nou om Titanen, Daitya's, Devata's of Asura's gaat, het is altijd zaak om aan de hand van de context te kijken waar die strijd betrekking op heeft. Maar in zijn algemeenheid kan je zeggen dat, op welk niveau de strijd zich ook afspeelt, het er telkens één is tussen geest en stof, tussen hoger en lager bewustzijn, wat zich op menselijk niveau vertaalt als een strijd tussen relatief goed en kwaad, oftewel: relatief onzelfzuchtig en zelfzuchtig.

Reuzen in relatie tot de Held

Als je enig idee hebt waar de reus voor staat, begrijp je ook zijn relatie met de held beter. Als er een gevecht tussen beiden is, is er altijd sprake van een *innerlijke* strijd, ofwel een strijd tussen zijn zelfzuchtige en onzelfzuchtige impulsen. Het gevecht tussen de Atlantiër en de Titaan *in ons* zogezegd. Daarbij wil zelfoverwinning zeggen: het overwinnen van onze eigen oude Atlantische gewoontepatronen van materiële gerichtheid en zelfzucht, die eigenlijk tot ons verleden behoren. Zolang de held die nog niet overwonnen heeft, verhindert hij zichzelf om verder op dat innerlijke pad te komen.

Dwergen

Naast reuzen komen we in de vele tradities over de wereld ook dwergen tegen. Dwergen die, net als reuzen, vanuit *ons perspectief* als klein worden gezien, maar in het geval van dwergen heeft dit uitsluitend betrekking op het niveau van bewustzijnsontwikkeling. Dwergen staan namelijk symbool voor zeer primitieve wezens, ver achter ons, aan het begin van hun evolutionaire ontwikkeling. Dat is ook de reden dat je ze meestal niet vechtend tegenkomt in mythen en sprookjes, omdat ze nog volledig *onzelfbewust* zijn, geen goed of kwaad kennen en daarom ook nog geen strijd.

Dwergen zijn onderdeel van een hele groep sprookjesfiguren die je onder andere tegenkomt als elfen, trollen, feeën, bosgoden enzovoort, die gezamenlijk ook wel de *natuurgeesten* worden genoemd. Deze hele groep staat symbool voor natuurkrachten die worden vormgegeven door de meest elementaire levende bouwstenen, primitiever nog

dan het mineralenrijk, die in de Theosofie ook wel elementalen worden genoemd. Zij zijn als het ware de 'uitvoerders' van krachten als elektriciteit en magnetisme, maar ook een fenomeen als hitte bijvoorbeeld. In feite alle processen waar krachten aan te pas komen. Dus als we de auto starten, eten koken of simpelweg onze arm optillen, dan maken we gebruik van die elementalen. En dat geldt ook voor ons denkproces, want ook gedachten zijn elementalen.

Omdat we er gebruik van maken, kom je dwergen vaak tegen in een ondersteunende rol, als positieve kracht. Maar dat hoeft niet altijd, want ook bij dwergen doet zich de dualiteit van positief en negatief voor. Denk bijvoorbeeld aan het element vuur, dat we in positieve zin gebruiken om te koken, maar dat, wanneer we het niet beheersen, kan resulteren in het ongewenste resultaat van een afgebrand huis. Of elektriciteit, dat zo goed als onmisbaar is in ons moderne leven, maar in bepaalde gevallen net zo goed dodelijk kan zijn. En zo kennen we ook positieve en negatieve gedachten.

In principe staan dwergen dus voor onzelfbewuste, neutrale natuurkrachten. En afhankelijk van de situatie en hoe wij ze gebruiken, kunnen ze *ten opzichte van ons* positief of negatief zijn: vriendelijke of onvriendelijke dwergen zogezegd.

Binnen de groep van natuurgeesten waar dwergen onderdeel van zijn, vertegenwoordigen ze een specifieke karakteristiek. Je kan die groep namelijk opdelen in de vier categorieën van de elementen vuur, lucht, water en aarde. Hierbij vertegenwoordigen, volgens de indeling van onder andere Paracelsus, de salamanders het element vuur, de sylfen het element lucht, de undinen (waternimfen) het

Dwergen staan symbool voor de natuurgeesten van het element aarde.

element water en de gnomen het element aarde.

Het is de categorie van de gnomen waar je de dwergen toe kan rekenen, en waarbij je de karakteristiek van dat aardse element ook duidelijk terugziet in verschillende sprookjes en mythen.

Zoals bijvoorbeeld bij de zeven dwergen in het sprookje van Sneeuwwitje, die onder de grond in de mijnen juwelen aan het delven zijn. Of dwergen die ondergrondse schatten bewaren, zoals de kobolden in de Harry Potter-boeken, die geld en schatten in de bank onder de grond bewaken.

Dwergen in relatie tot de Held

Als we kijken naar wat de symboliek van dwergen voor de held betekent, dan is het interessant om naar de Griekse oorsprong van het woord gnoom te kijken, namelijk gnōmē, dat denken of intelligentie betekent. Als je dat combineert met het element aarde, dan zie je de uitdaging waar de held voor komt te staan, want hoe past hij zijn intelligentie toe? Is die gericht op het verwerven van aardse schatten of juist op spirituele rijkdom? Kortom, is hij in staat de dwergen, zijn aardse gedachte-elementalen, te beheersen?

Een goed voorbeeld dat we allemaal kennen waar dit niet het geval is, is het verhaal van de tovenaarsleerling die uit gemakzucht een bezem betovert om het werk voor hem te laten doen. Een actie die vervolgens volledig uit de hand loopt omdat hij de bezemstelen – zijn elementalen – niet in bedwang kan houden; omdat hij er de beheersing over mist.

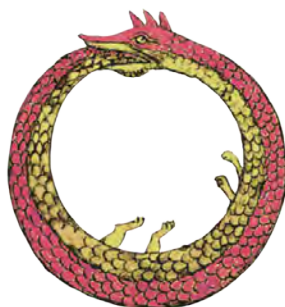
En dat benadrukt nogmaals het belang van het zuivere, onzelfzuchtige motief dat de held moet hebben om, zodra hij met zijn eigen aardse elementalen geconfronteerd wordt, ze meester te kunnen zijn en dus te beheersen. Zoals bijvoorbeeld wel het geval is bij de held Prospero in Shakespeare's toneelstuk *The Tempest*.

Slangen en Draken

Tot slot gaan we in op de symboliek van slangen en draken die, zoals gezegd, als synoniem van elkaar gezien kunnen worden. Symboliek waarvan wordt gezegd dat het tot een van de oudste behoort en waaraan, vanwege die ouderdom, misschien ook wel de meeste betekenissen toegekend wordt — van de meest goddelijke karakteristieken van kosmisch bewustzijn tot aan de laagste aspecten van de individuele mens. Er bestaan daarom goede en slechte slangen, en de held krijgt met beide te maken op het innerlijk Pad.

De slang, oneindigheid en cyclische groei

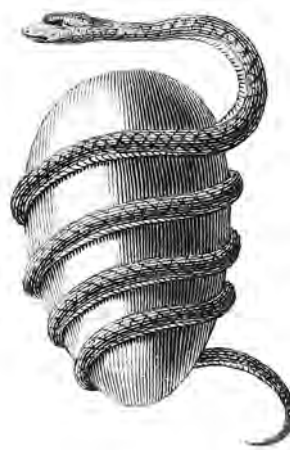
Een van de bekendste slangensymbolen is misschien wel de slang die in zijn eigen staart bijt. Varianten daarvan vind je over de hele wereld, zoals de Ouroboros bij de oude Grieken. Doordat deze slang in zijn eigen staart bijt, komen begin en eind samen, gaan ze in elkaar over, waardoor het een gesloten cirkel wordt en daarmee een symbool voor *oneindigheid*. De eeuwigheid van het leven zonder begin of eind.

Ouroboros.

Maar dit symbool heeft nog een betekenis: aan de kop en de staart van de slang of draak worden ook wel de eigenschappen actief en passief toegekend, waarmee het ook een symbool is voor *cyclische* of *wederbelichaming*. De cyclische beweging van het leven van afwisselende periodes van activiteit en passiviteit, of rust.

Tijdens de actieve fase doen we ervaringen op, leren we lessen, ontwikkelen we ons steeds weer een stukje meer. Daarom heeft dit symbool ook nog een derde betekenis, die van *evolutie* of progressieve ontwikkeling. En ook dat element zie je metaforisch terug bij slangen in het feit dat ze vervellen. Symbolisch betekent dat namelijk dat ze groeifasen kennen waarbij ze telkens de oude huid afwerpen en een nieuwe huid vormen.

Het orphische ei (de cosmos), dat uitgebreed wordt door de slang.

Vanuit deze universele betekenis komen we de slang ook tegen in scheppingsverhalen als *de bron van het leven*: de kosmische slang met het wereld-ei in zijn bek, waarbij het ei de kiem van de kosmos in wording is die door de slang wordt voortgebracht. In het Hinduïsme is dit ei bekend als het Ei van Brahmā, waaruit het gemanifesteerde universum voortkomt en zich fase na fase ontvouwt. Maar ook bij de oorspronkelijke inwoners van Noord-Amerika zien we deze symboliek terug bij de *Great Serpent Mound*, waarbij een slang een ei in zijn bek houdt (zie foto op blz. 18). En hetzelfde idee van de slang en het wereld-ei zie je ook terug bij de Oude Grieken met hun Orphisch ei, omcirkeld door de kosmische slang, als bron of bewaarder ervan.

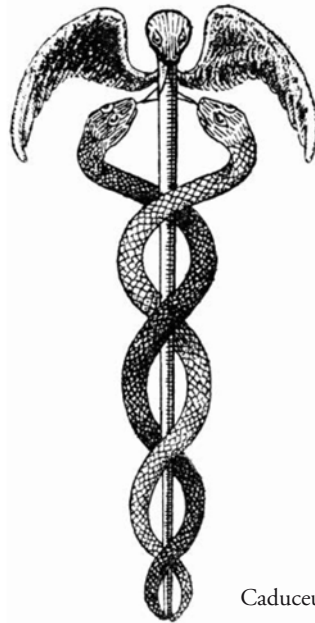

Vishnu gelegen op de slang Śesha.

Iets anders weergegeven, maar met dezelfde strekking, vind je in de Indiase Purāna's de kosmische slang Śesha, waar de God Vishnu op rust in de periode van passiviteit tussen de uiterlijke manifestaties van het universum in. Van Śesha wordt gezegd dat hij de oneindige tijd in de ruimte symboliseert, en dat hij in zijn zeven koppen alle karmische zaden van het universum-in-wording verborgen houdt.

De slang als geest en stof

Dalen we wat verder af in het ontwikkelingsproces van het universum, wanneer de kiem tot bloei is gekomen en de werelden verschenen zijn, dan komen we bij het symbool van de Caduceus: twee verstrengelde slangen om een staf. In zijn kosmische betekenis staat dit symbool voor de evolutie van al het leven. De kop van de staf die door de kosmische slang gevormd wordt, is de bron. En net als bij de reuzen, waar Ymir voor de oerstof staat en de Titanen als bouwers van de werelden voor de bewustzijnskant, stellen ook de twee slangen de twee polen van de geest- en stofzijde voor.

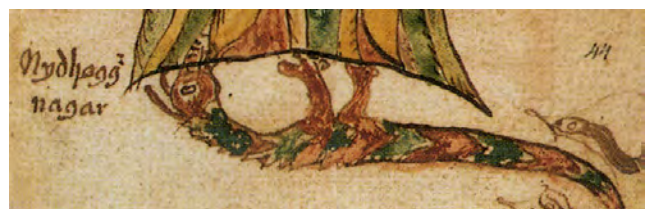

Caduceus.

Afdalend vanuit de bron, kronkelen de staarten van de twee slangen naar beneden waarbij ze elkaar steeds kruisen. Op deze kruispunten komen geest en stof samen. Daarmee stellen ze de verschillende bestaansgebieden voor in het universum, opgebouwd uit de samenwerking van geest en stof op het betreffend gebied.

Slangen en draken van de onderwereld

In deze symboliek van de twee typen slangen van de Caduceus zit ook de verklaring voor het feit dat de held in mythologische verhalen en sprookjes niet zelden een slang of draak moet verslaan. Want als we de slang volgen die symbool staat voor de stofzijde, steeds verder afdalend door de verschillende bewustzijnsgebieden, dan komen we uiteindelijk bij de giftige slang van de onderwereld uit: de onderste regionen van het aardse astrale gebied, ook wel het symbolische hol van de draak genoemd. Dit is het gebied van de slang Nidhogg uit de Edda's, waar volgens één van de gedichten in de Edda's bedriegers, moordenaars en kwaadwillenden na de dood rondwaren, die Nidhogg te grazen neemt met zijn giftige tanden.

De slang Nidhogg knaagt voortdurend aan de wortels van Yggdrasil, de Levensboom.

Maar die moordenaars en bedriegers komen daar niet

zomaar terecht. Die worden daar alleen maar toe aange- trokken omdat ze in zichzelf die overeenkomstige karak- teristiek hebben, opgebouwd in vorige levens. Want overeenkomstig het axioma ‘zo boven zo beneden’, hebben wij mensen net als de aarde een lager astraal deel, namelijk onze dierlijke natuur. Daaraan ontspringen onze zelfzuch- tige begeerten en impulsen. En dát is de draak die de held moet verslaan: zijn eigen innerlijke draak bestaande uit alle egocentrische neigingen, begeerten en emoties als haat, woede en jaloezie, waar we vroeg of laat mee moeten afrekenen als ze op ons pad verschijnen.

Maar hoe doen we dat? Want ergens mee in gevecht gaan betekent juist een verbinding ermee aangaan, en dat is nou precies níet de bedoeling. Maar zoals gezegd, staat de metafoor van het verslaan van de vijand voor het feit dat de ene karakteristiek leidend wordt over de andere, de andere *beheerst*. Dat is de sleutel waar het hier om gaat. We moeten namelijk niet van onze lagere natuur af, maar deze door de juiste leiding opvoeden en veredelen, zodat het een dienstbaar instrument wordt.

Sint-Joris en de draak, zie voor uitleg de tekst hieronder.

Deze gedachte is schitterend verbeeld in de legende van Sint Joris en de draak, waarbij de held Joris een draak moet verslaan. In de bijstaande afbeelding heeft Sint Joris in zijn ene hand een speer, die symbool staat voor de spirituele wilskracht waarmee hij de draak bedwingt. In zijn andere hand heeft hij de teugels van het paard, namelijk dat deel van zijn dierlijke natuur – waar dat paard voor staat – dat hij al beheerst, dat al volgzzaam is

en waar hij dus de teugels van in handen heeft. De subtiliteit hier is dat die speer niet op het hart van de draak gericht is, maar op zijn bek. Want Joris doodt hem namelijk niet, maar brengt hem tot zwijgen. Hij doodt de *dominantie* van de draak zou je kunnen zeggen, waarmee die net als het paard volgzzaam wordt. Want de draak is net zo goed deel van ons. Dat zie je terug in het feit dat de staart van de draak om de achterpoot van het paard gewikkeld is, wat onze verbondenheid ermee aangeeft.

Het verslaan van slangen en draken door de Held

Kortom, wanneer draken en slangen door de held worden verslagen, gaat het altijd om een *innerlijk proces* van het veredelen of verheffen van de eigen lagere natuur. Dat is de zelfoverwinning van de held tijdens beproevingen, één van de eerdergenoemde kenmerken van de held. Door niet aan de verleidingen van die lagere natuur toe te geven, maar vanuit wijsheid, vanuit bovenpersoonlijke visie, wilskracht en loyaliteit, vast te houden aan jouw innerlijke besluit om jezelf in te zetten voor het geheel. En als natuur- lijk gevolg, door je innerlijke kwaliteiten leidend te laten zijn, volgt je dierlijke natuur vanzelf.

Slangen en draken van Wijsheid

Maar we staan er niet alleen voor in deze opgave. En dan komen we tot slot bij de Slangen en Draken van Wijsheid, de andere slang van de Caduceus die voor de geest-zijde staat. De slang die vanaf de spirituele bron afdalend door de verschillende bewustzijnsgebieden, de ononderbroken lijn van spirituele leraren, van Buddha's van Mededogen vertegenwoordigt. Van de Hemelse Buddha's, via verschil- lende graden, tot aan de menselijke Buddha's die hier op aarde hun werkterrein hebben.

Interessant is de Griekse oorsprong van het woord draak, δράκων, dat betekent: ‘hij die overziet’ of ‘hij die ziet en waakt’. Want in dit samenwerkingsverband van Buddha's en spirituele leraren, heeft elk de verantwoordelijkheid op zich genomen om op het gebied dat hij kan overzien, het leven te ondersteunen. Daarbij is iedere schakel in die lijn steeds weer een reflectie op een lager gebied van de schakel erboven.

Vandaar dat Lao-tse bijvoorbeeld door Confucius een draak van wijsheid werd genoemd, omdat hij als ingewijde hier op aarde een afspiegeling van uiteindelijk die kosmi- sche Draak van Wijsheid was. Maar Lao-tse is natuurlijk slechts één van al die voorbeelden van wereldleraren en boodschappers. Van wijzen en ingewijden, letterlijk Licht-

brengrers, omdat ze het Pad al met succes vóór ons zijn gegaan en zich – verlicht met de buddhische kwaliteit – hebben omgedraaid om de mensheid die achter hen aan komt te helpen om diezelfde toestand te bereiken. Het zijn deze voorlopers die door de eeuwen heen de Mysteriescholen hebben gesticht, van waaruit iedere keer weer universele symboliek naar buiten wordt gebracht om ons te inspireren. Om ons in de taal van de ziel aan te sporen zelfstandig dat innerlijke Pad te gaan. Het is aan ons om die hulp te herkennen, om de taal van de ziel te leren begrijpen, de aanwijzingen op te pakken, en op eigen kracht dat Pad te gaan.

Samenvatting

Alles in een notendop weergegeven kan je zeggen dat er een pad naar binnen is, een innerlijk pad naar het Hart van het Heelal, dat we allemaal in onze evolutionaire reis doorlopen. Een pad dat we als held bewust en versneld gaan op het moment dat we de keuze maken ons in te zetten voor het geheel. Het is een innerlijke reis van zelfoverwinning, waarbij we moeten afrekenen met de lagere reuzen van Atlantis, onze oude zelfzuchtige gewoontepatronen. We moeten de dwergen, onze aardse gedachte-elementalen, leren beheersen zodat we met een zuiver en onzelfzuchtig denkvermogen de innerlijke draak van onze dierlijke natuur kunnen bedwingen, veredelen, en dienstbaar maken. Maar bij dit alles, gedurende onze reis, altijd geïnspireerd en aangespoord door de Titanen en de Slangen en Draken van Wijsheid die ons voor zijn gegaan: de Leraren van de mensheid die ons continu een uitgestrekte hand bieden.

Referenties

1. G. de Purucker, *Esoterische Instructies. Deel I, De Aard en beproevingen van Chelaschap*. Den Haag, Stichting I.S.I.S., 2000, p. 21.
 2. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel I*. Den Haag, Theosophical University Press Agency, 1988, p. 459 (p. 419, originele Engelse editie).
 3. H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer. Deel II*. Den Haag, Theosophical University Press Agency, 1988, p. 853-854, 855-857 (p. 750, 752, 754, originele Engelse editie).
-

Heeft een land een leger nodig?

Het bezit van een leger is geen vraagstuk waar breed over gediscussieerd wordt. Het wordt als een voldongen feit beschouwd dat elk land er een moet hebben. In dit artikel wordt de vraag naar het nut van een leger wel gesteld.

Sinds de oorlog in Oost-Europa is er een sterke roep om meer bewapening. Zelfs pacifistische politici, die overtuigd waren dat er meer dan genoeg geld naar defensie ging, vinden nu dat zij zich vergist hebben en dat we onze strijdmacht verwaarloosd hebben.

NAVO-landen hebben zich verplicht om 2% van het bruto binnenlands product (bbp) aan defensie te besteden. Maar weinig landen halen die norm. Na de inval van Rusland in Oekraïne echter, is onder de NAVO-landen een sterke tendens deze norm wel te halen. Er worden dan ook flinke investeringen in de oorlogsindustrie gedaan. Overigens wordt de norm die alle rijke landen hadden afgesproken voor ontwikkelingshulp, 0,7% van het bbp, door vrijwel geen land, zelfs niet bij benadering, gehaald.

Niet alleen de NAVO-landen verhogen hun uitgaven voor het leger. Hoe arm sommige landen ook zijn, een substantieel deel van hun begroting wordt ingeruimd voor militaire doeleinden.

De verhoging van de defensie-uitgaven

is zo vanzelfsprekend, dat zelfs de vraag of al dit geld de vrede dichterbij brengt, niet eens gesteld wordt.

Steekincidenten

Om de achterliggende drijfveren van bewapening van landen te begrijpen, kan het behulpzaam zijn om eerst te kijken naar bewapening in klein verband.

Welnu, in Nederland neemt het aantal jongeren dat zich met grote messen bewapent schrikbarend toe. Hierdoor ontstaat een macabere competitie, want elk aangeschaft mes moet groter zijn dan dat van de 'vijand'. Er hebben verschillende steekincidenten plaatsgevonden, waarvan sommige met dodelijke afloop.

Er zijn enkele redenen waarom deze jongens – meestal zijn het jongens – zulke enorme messen aanschaffen. Behalve dat ze graag stoer willen doen en niet onder willen doen voor hun vrienden, bleek uit enkele interviews dat ze ook *bang* zijn. Ze zijn bang voor andere jongeren die ook messen hebben en waartegen ze zich moeten kunnen verdedigen.

Nu is angst altijd een slechte raad-

Kerngedachten

» Angst stimuleert tot het creëren van een vijandbeeld en een vijandbeeld creëert angst.

» Duurzame veiligheid kan nooit onveiligheid voor anderen betekenen.

» Het opbouwen van een vijandbeeld schept een band met de vermeende vijand.

» Er zijn landen die geen leger hebben.

gever. Angst vernauwt het bewustzijn en maakt veel meer kapot dan wat je lief is. Dat geldt ook voor deze jongeren die zich bewapenen met messen. Maar waarom zou dat niet voor landen gelden?

Veiligheid en onveiligheid

Landen bewapenen zich ook uit angst voor de vijand, wie dat ook moge zijn. Een sterk leger geeft het gevoel van veiligheid. Maar dit is slechts schijnveiligheid, want met een wapen voed je juist het gevoel van onveiligheid. Je maakt je namelijk afhankelijk van iets buiten jezelf. En dat is nooit genoeg. Het mes kan altijd groter. Je kunt altijd nog meer atoombommen produceren. Bovendien gaan andere landen zich minder veilig voelen, zodat ook zij zich gaan bewapenen. Eigenlijk is een wapenwedloop een wedloop in wantrouwen.

De enige manier waarop dit doorbroken kan worden, is als men gaat inzien dat veiligheid nooit kan ontstaan als ze slechts voor één natie, of een groep landen, geldt. Werkelijke veiligheid kan nooit bestaan in samenhang met de onveiligheid van anderen. Zelfs als mensen in een land de situatie als onveilig ervaren, hoewel het land waar ze bang voor zijn geen enkele intentie heeft om aan te vallen, is dat gevoel van onveiligheid voor hen even reëel als wanneer het land wel de intentie had om aan te vallen. Ook hier kan de vergelijking met de met messen bewapende jongeren verhelderend zijn. De mate waarin degenen met de grootste messen zich veilig voelen, bepaalt de onveiligheid van degenen met kleinere messen, zelfs als die jongens zeggen het mes alleen te zullen gebruiken als ze zelf aangevallen worden. Tenzij je uitstijgt boven het gevoel van veiligheid en onveiligheid, is de veiligheid van de één omgekeerd evenredig aan de onveiligheid van de ander. Pas als mensen elkaar vertrouwen en iedereen zijn mes heeft ingeleverd, is er een *algemene* veiligheid.

Deze waarheid geldt evenzeer in de internationale wereld. Pas als alle legers zijn afgeschaft, kunnen we bouwen aan een veilige wereld.

Mentaliteit

Nu zijn wapens op zich niet de oorzaak van oorlog. Die ligt in het menselijke denken.⁽¹⁾ Maar het bezit van wapens betekent dat je ervan uitgaat dat je ze ooit nodig hebt. Je gaat nadenken hoe en wanneer je je wapen gaat gebruiken. Je ontwikkelt een mentaal gedachtepatroon, dat de gewelddaad dichterbij brengt.

Als we de ander geen kwaad willen berokkenen, dan hebben we ook geen wapens nodig. Het zijn mensen die

andere mensen doden. Wapens zijn alleen maar de middelen waarmee ze dat doen.

Maar het bezit van wapens stimuleert anderen – vooral als ze angstig zijn en zich bedreigd voelen – zich ook te bewapenen. In landen waar veel wapens in omloop zijn – al dan niet legaal – is het aantal moorden aanzienlijk hoger dan in landen waar dat niet het geval is. De kans om door wapengeweld om het leven te komen is in de VS ongeveer 77 keer groter dan in een land als Duitsland.⁽²⁾ Het bezit van een wapen nodigt uit het te gebruiken. Net zoals de bewapende jongens op een gegeven moment met hun messen gaan dreigen of zelfs ermee gaan steken, zo zal naarmate een land zich meer bewapent, de kans groter zijn dat die wapens ook gebruikt gaan worden.

Angst roept angst op

Het is de angst voor de ander die tot geweld leidt. Angst is een vorm van haat: je hebt een negatief beeld van wat er zou kunnen gebeuren. Je wilt je daartegen beschermen. Bij angst draait het altijd om jezelf, om je eigen leven, je eigen land, je eigen geborgenheid.

Militairen en veel politici pleiten voor grotere financiële bijdragen aan het leger. Dat is de beste garantie voor vrede, beweren zij. Zij gaan dus van de kwaadwilligheid van de andere partij uit. Ze zijn bang voor de ander. Nationale trots, nationale zelfzucht – eigen land eerst – voedt die angst. Mensen zijn bang te verliezen wat ze hebben.

Het is door dat negatieve beeld van wat er zou kunnen gebeuren, dat mensen zich op welke manier dan ook gaan bewapenen.

Het tegenovergestelde van angst is liefde. En hoe bovenpersoonlijker en universeler de liefde is, des te minder je

Het gebroken geweertje was voor de Tweede Wereldoorlog het symbool voor pacifisme en antimilitarisme.

een ander als bedreigend gaat zien. Dat geldt voor zowel individuen als voor landen.

Nu zal in de internationale politiek niet snel over liefde gesproken worden, maar waarom zou een volk geen sympathie kunnen voelen voor een ander volk? Waarom gaan we er niet vanuit dat de bevolking van een ander land dezelfde veiligheid en welvaart wenst als wij? Waarom wordt zo'n idee niet als uitgangspunt gehanteerd in de benadering van andere landen?

Karma

Vanuit de kennis van de Theosofia kunnen we aan het bovenstaande nog een belangrijke gedachte toevoegen. Het opbouwen van het leger volgt het opbouwen van een gedachtebeeld over de al dan niet vermeende vijand. Alles begint namelijk in het denken, want aan elke daad ligt een gedachte ten grondslag. Dus het maken van een negatief gedachtebeeld over de vijand stimuleert tot het opbouwen of versterken van een leger. Hoe negatiever we over de vijand denken, des te sterker willen we ons leger maken.

We vergeten echter dat, door dit te doen, we een zeer hechte band smeden met de zogenaamde vijand. Angst is een passieve vorm van haat. Het is het creëren van een op negativiteit gebaseerd gedachtebeeld. En het denken van gedachten is niet vrijblijvend. Het voortdurend voeden van een vijandbeeld schept een mentale sfeer, waar je, vooral als je onzelfbewust denkt, gemakkelijk door beïnvloed wordt.

Het denken van gedachten blijft nooit zonder gevolgen. Een gedachte is feitelijk de kiem van een handeling. En de wet van karma leert dat elke handeling in karakteristiek overeenstemmende gevolgen oplevert.

Gedachten van vijandschap, afschuw en angst, maken een indruk in je bewustzijn. En omdat gedachten, net als alle levende wezens, cyclisch terugkomen, zullen ze, als je ze blijft denken en dus blijft voeden, steeds groeien. Diezelfde angst en afschuw zal echter ook een indruk maken in het bewustzijn van de 'vijand', die eenzelfde soort conclusie zal trekken. Ook hij denkt gedachten van angst en afschuw, maar gericht op de ander. Zo ontstaat een steeds hechtere, op negativiteit gebaseerde, karmische band.

Gelukkig beheersen politici en militairen vaak hun denken en gaan ze niet, zoals die jongens met messen, zonder de consequenties te overzien tot de aanval over. Toch kent de geschiedenis talloze voorbeelden dat één, op zich kleine gebeurtenis, aanleiding was voor een bloedige oorlog. Zelfs als men meester is over zijn denken en niet tot geweld

overgaat, wordt door uitgaan van vijandschap en het in stand houden of uitbreiden van het militaire apparaat, de negatieve band met de 'vijand' steeds hechter. Door een voortdurende verheerlijking van de eigen groep, wat gepaard gaat met het neerkijken op, of angst voor, andere groepen, ontstaat een mentaal kruisvat waarbij slechts één vonkje voldoende is voor het ontbranden van een bittere strijd die nooit iets oplost. Ofwel, alleen al het opbouwen van een leger uit angst voor de vijand, moet tot gevolgen leiden. Tenzij er in de gedachtepatronen iets verandert, wordt de kans op geweld steeds groter.

Zoals gezegd ligt de ware oorsprong van oorlog in de opgebouwde mentale en emotionele spanning. De miniemste poging die te verminderen draagt meer bij aan vrede dan de aanschaf van het meest geavanceerde wapentuig.

Daarbij laten we nog buiten beschouwing dat legers voortdurend moderniseren en het oude wapentuig verkocht wordt aan minder draagkrachtige landen. Ook komt het vaak in handen van mensen van wie je dat zeker niet zou willen. En als zij met die wapens de vreselijkste dingen doen, dan is het land dat de wapens in zijn bezit had, er medeverantwoordelijk voor. Een reden te meer voor ontwapening.

Ten slotte willen we hier ook nog het volgende argument te berde brengen. Wapens dienen ervoor de vijand te elimineren door zijn lichaam te doden. Je doodt echter niet het bewustzijn. Vanuit reïncarnatie en karma gezien versterk je door de ander te doden de negatieve band met hem, zodat je in een volgend leven als nog grotere vijanden tegenover elkaar staat.

Hoe komen we tot vrede?

De grote vraag is natuurlijk: wie bouwt als eerste zijn leger af? Wie is zo moedig dat hij onbewapend door het leven gaat?

Het is wijs hier goed over na te denken, zodat je geen overhaaste beslissingen neemt. Verandering, wil ze duurzaam zijn, moet beginnen in het denken. Bevrijd daarom je denken van alle vijandbeelden. Breek het 'aanvalsleger' in je eigen bewustzijn af. Alles begint met een ideaalbeeld. Zie de ander als een medemens, die net als jij tot edele daden in staat is. Probeer in te zien dat de ander net zo'n denkend en met rede en geweten begiftigd wezen is als dat jij bent. Zie hem als een broeder. Als je wapens wegdoet maar in vijandschap blijft denken, blijft de onzekerheid en onveiligheid bestaan.

De theosofische leer omtrent de essentiële eenheid van

alle dingen, draagt enorm bij aan het ontwikkelen van zo'n denkbeeld. We moeten leren inzien dat universele broederschap geen schoon sentiment is, maar een realiteit. Al het leven komt voort uit dezelfde Bron. Je kunt voortdurend je beeld verruimen van de gemeenschap waar je deel van uitmaakt: je dorp, land, werelddeel, enzovoort. Per slot vormen landen samen ook een gemeenschap waarvan de leden dezelfde basisbehoeften hebben. Deze basisgedachte helpt een fundament te leggen voor vreedzame internationale verhoudingen.

Vredeswerk is een langdurig en geleidelijk proces. Maar er moet eens mee begonnen worden. Er moet iemand zijn die de eerste stap zet, het goede voorbeeld geeft en de ander uitnodigt zijn vijandschap en wapens terzijde te leggen.

Costa Rica als voorbeeld

Is een land zonder leger een utopie? Zeker niet. Er zijn 23 landen zonder leger. Weliswaar zijn de meeste van die landen kleine staatjes, zoals Monaco en Liechtenstein, of het zijn eilandstaten die feitelijk geen burens hebben.

Toch heeft ook het relatief grote land Costa Rica al meer dan zeventig jaar geen leger. Dit Midden-Amerikaanse land heeft zelfs in de grondwet opgenomen dat het om principiële redenen geen leger heeft.

In 1948 was in Costa Rica een burgeroorlog vanwege een omstreden verkiezingsuitslag. José Figueres Ferrer, een politicus, die aanvankelijk verbannen was, had na zijn terugkeer in Costa Rica een legertje gevormd waarmee hij de strijd won. Hij stelde een nieuwe grondwet op, waarin werd opgenomen dat het land geen leger mocht hebben. Omdat hij zijn beleid op sterke democratische waarden stelde – vrouwen en gekleurde mensen kregen bijvoorbeeld stemrecht, wat in die tijd zeer ongebruikelijk was – en hij ook een sociaal beleid voerde, vond zijn beleid steun onder de bevolking. De militairen werden omgeschoold tot politieagenten. Het zes miljoen inwoners tellende land heeft thans een politiemacht van 7500 mensen. Figueres trad na 18 maanden af, hoewel hij later nog twee keer tot president is gekozen.

Ondertussen is Costa Rica een van de meest stabiele landen in de regio. In tegenstelling tot de buurlanden van Costa Rica, zoals Nicaragua en El Salvador, is het altijd gevrijwaard gebleven van oorlogsgeweld. Na de Tweede Wereldoorlog heeft Costa Rica doelgericht samenwerkings- en vredespacten geëntameerd en gesloten in Centraal-Amerika, waaronder het *Pact of Amity*, met Nicaragua in 1949 en de *Esquipulas Peace Agreement*, een initiatief in de jaren

De universiteit van vrede, Costa Rica.

1980 dat de militaire conflicten moest oplossen die Midden-Amerika jarenlang hadden geteisterd.⁽³⁾

Liever dan geld aan wapens te besteden, besteedt men het aan onderwijs voor allen, waaronder de internationaal vermaarde Universiteit voor de Vrede, waarin internationale studenten worden opgeleid. De universiteit ontwikkelt projecten over vredesonderwijs, ecologie, mensenrechten en oplossing van allerlei soorten conflicten.⁽⁴⁾

Helaas is niet al het geweld verdwenen. Er loopt een belangrijke drugs-smokkelroute door het land, waar de politie soms gewelddadig tegen optreedt. Niettemin bewijst Costa Rica dat je zonder leger een welvarende samenleving kunt opbouwen.

Het alternatief van geweldloosheid

In de geschiedenis van de mensheid zijn er velen geweest die opriepen tot geweldloosheid. Wereldleraren als de Buddha en Jezus verkondigden de leer nooit het kwaad met het kwaad te weerstaan. Aśoka, de buddhistische koning uit de derde eeuw voor onze jaartelling, pleitte voor onderhandelingen en niet voor geweld om problemen op te lossen. Recenter kennen we mensen als Tolstoj, Mahatma Gandhi en Martin Luther King Jr. die langs de weg van geweldloosheid hun ideaal wilden bewerkstelligen. Zij allen waren redelijke mensen.

Het zou goed zijn als de vanzelfsprekendheid van een leger ter discussie wordt gesteld en er wordt nagedacht over andere manieren om vrede te bewaren of te bereiken. Je zou de soldaten van alle landen kunnen omscholen tot politieagenten die in eigen land voor rust en orde moeten zorgen. Zo'n korps heeft een dienende functie, zoals de wachters in *De Staat* van Plato. Behalve voor de binnenlandse veiligheid zouden de agenten kunnen assisteren bij

allerlei openbare zaken en bij rampen.

Een deel van hen zou een brede internationale politie-eenheid kunnen vormen, die de wateren kunnen beschermen. Een brede maatschappelijke discussie over nationale veiligheid en hoe een bijdrage aan de wereldvrede te leveren, zou zeer wenselijk zijn. En laten we daarbij durven ons perspectief te verruimen tot de *internationale gemeenschap*.⁽⁵⁾

Referenties

1. 'Het ontstaan en voorkomen van oorlog'. Artikel in: *Lucifer, de Lichtbrenger*, jaargang 44, juni 2022, nummer 2/3, p. 50-56.
2. Bron: <https://www.healthdata.org/news-events/insights-blog/acting-data/gun-violence-united-states-outlier#>; en: <https://www.commonwealthfund.org/publications/2023/apr/health-costs-gun-violence-how-us-compares-other-countries>.
3. Bron: <https://treaties.un.org/doc/Publication/UNTS/Volume%201465/volume-1465-I-24844-English.pdf>; en: https://en.wikipedia.org/wiki/Esquipulas_Peace_Agreement.
4. Bron: <https://www.upeace.org/>.
5. Voor meer informatie over geweldloosheid: 'Geweten en geweldloosheid, wapens van morele kracht'. Artikel in: *Lucifer de Lichtbrenger*, jaargang 44, juni 2022, nummer 2/3, p. 70-77.
6. Lao-tse, *Tao Te King*, hoofdstuk 57, vele vertalingen.

Heers over een natie met rechtvaardigheid.
Voer oorlog met list.
Word Meester van het universum zonder te streven.
Hoe weet ik dat dit zo is?
Vanwege dit!

Hoe meer wetten en beperkingen er zijn,
hoe armer mensen worden.
Hoe scherper de menselijke wapens,
hoe meer problemen in het land.
Hoe vernuftiger en slimmer de mensen zijn,
hoe meer vreemde dingen er gebeuren.
Hoe meer regels en voorschriften,
hoe meer dieven en rovers.
Daarom zegt de wijze:
Ik onderneem geen actie en de mensen hervormen
zichzelf.
Ik houd de vrede en mensen worden eerlijk.
Ik doe niets en de mensen worden rijk.
Ik verlang niets en mensen keren terug naar het
goede en eenvoudige leven.⁽⁶⁾

Uw Vragen

Karma

Iemand zit ten onrechte jaren opgesloten in de gevangenis. Naderhand blijkt dat hij onschuldig was, zodat hij vrijgelaten wordt. Hoe is dit karmisch te verklaren?

Antwoord

Alleen de wijzen, van wie het bewustzijn veel verder reikt dan dat van de gewone mens, kunnen elk gevolg naar hun oorzaak herleiden. Dus waarom iemand precies in een bepaalde situatie belandt, is voor ons niet te achterhalen. Toch kun je *in het algemeen* wel iets over

deze op het eerste gezicht onrechtvaardige situatie zeggen.

Wij mensen scheppen in slechts één leven miljoenen oorzaken. Elke gedachte en daad is immers een oorzaak die eens tot een gevolg moet leiden. Soms komt het gevolg vrijwel onmiddellijk op de daad. Maar soms duurt het enkele levens. Je kunt alleen maar gevolgen oogsten als de situatie dat mogelijk maakt. Als je als jongere bepaalde daden verricht, kun je de gevolgen daarvan wellicht alleen oogsten in een soortgelijke situatie.

Verder moet je in ogeschouw nemen, dat mensen vaak vaten vol tegenstrij-

digheden zijn. Er zijn niet zoveel mensen die een standvastig karakter hebben. Soms is iemand heel zelfzuchtig, maar hij kan ineens een onzelfzuchtige daad verrichten. Het omgekeerde gebeurt ook wel.

Als we gaan *speculeren* over het theoretische geval van een onschuldige in de gevangenis, dan zou het *kunnen* zijn dat hij – wellicht enkele levens geleden – een bepaalde onrechtvaardigheid heeft begaan. De gevolgen daarvan konden nog niet geogst worden, omdat de situatie er niet rijp voor was. Hoewel hij in dit leven een rechtvaardig iemand is, wordt hij toch in de gevangenis

gezet, een gevolg van een heel ver verleden.

Je kunt je ook voorstellen dat zo iemand in een eerder leven verzuimd heeft om de disharmonische gevolgen die hij toen opriep, manmoedig tegemoet te treden. Hij 'vluchtte ervoor'. Het gevolg is dat hij in dit leven alsnog met die gevolgen wordt geconfronteerd, in dit geval doordat hij ten onrechte wordt beschuldigd van een misdaad. Je kunt uiteraard ook nog andere situaties bedenken, waarom dit het geval zou kunnen zijn. Je kunt het enigszins vergelijken met iemand die in zijn jeugd zich te buiten ging aan alcohol. Toen hij dertig was, zag hij in dat dit gedrag nergens toe leidde en hij hield op met het drinken van alcohol. Toch kan hij als oudere een leverziekte krijgen die het gevolg is van zijn overmatig alcoholgebruik als jongere. Je werkt dan de disharmonie uit die je ooit hebt veroorzaakt.

Bedenk dat je uit elke ervaring – harmonisch, disharmonisch of neutraal – waardevolle lessen kunt trekken. Zo beschrijft de Zuid-Afrikaanse oud-president en anti-apartheidsstrijder, Nelson Mandela, in zijn autobiografie wat hij gedurende zijn – bijna levenslange – gevangenschap heeft geleerd op het gebied van bijvoorbeeld standvastigheid, geduld en medeleven.

Vraag

Wat gebeuren moet, gebeurt. Iemand is ziek en kan in zijn eigen land niet geholpen worden. Hij gaat naar een ander land, waar hij wel geholpen wordt. Had hij dat niet gedaan, dan had hij het niet overleefd. Blijft het dan waar, dat 'wat gebeuren moet, moet gebeuren'?

Antwoord

De leer van karma is geen doem, is geen noodlot. Karma bestaat omdat er vrije wil en eenheid is. De handeling van elk

wezen beïnvloedt ieder ander, hoe groot of klein die invloed ook is. In elke situatie kun je kiezen. Het maken van keuzes is dan ook niet strijdig met de leer van karma, het is de kern ervan. Hoe wij reageren op ons lot, is dus niet voorbestemd: dat bepalen we zelf. Je kunt twee mensen hebben die ongeveer dezelfde moeilijkheid in het leven op te lossen krijgen, maar de een gaat er gewetensvol en goed doordacht mee om, en loopt geen trauma op, terwijl een ander er zo onbeheerst op reageert dat hij door de keuzes die hij maakt, de situatie nog driemaal zo moeilijk maakt als die feitelijk is: voor zichzelf en zijn omgeving.

In heel strikte zin klopt de uitspraak 'wat gebeuren moet, moet gebeuren' dus niet. Als de toekomst al vast zou staan, is dit een ontkenning van de vrije wil. De betekenis van deze uitspraak zoals wij dat zien, is dat je *nooit* een geschapen oorzaak teniet kunt doen. Je kunt spijt en berouw hebben, maar daarmee elimineer je niet de oorzaak van een daad. Je kunt – en dat is zeker aan te raden – nadat je een zelfzuchtige daad hebt gepleegd en daar spijt van hebt, een onzelfzuchtige daad plegen, maar daarmee vernietig je niet de reeds gepleegde zelfzuchtige daad. Maar wat zonder meer wijs is, is om te allen tijde vanuit *inzicht* iedere nieuwe situatie te beschouwen en naar je beste vermogen datgene te doen dat ten goede komt aan het geheel.

Zolang wij de oorzaken uit ons verleden niet kennen, is het misschien lastig te bepalen wat er exact gebeuren moet, maar dat is in feite ook niet belangrijk wanneer je naar je beste kunnen in harmonie handelt. Zodoende zul je het snelst in wijsheid groeien en steeds beter in staat zijn te bepalen 'wat er moet gebeuren'.

In het theoretische geval van de vraag stond het helemaal niet vast dat de

man niet geholpen zou mogen worden, maar wel dat hij klaarblijkelijk een uit een vorig leven stammende band met een ander land had, waar hij op basis van zijn zelfgemaakte keuze nu, kon genezen van zijn ziekte.

Vraag

Hoe kun je iemand geruststellen wiens dochter verkracht en vermoord is?

Antwoord

Ik denk niet dat zoiets gaat lukken, althans niet onmiddellijk. Het zou ronduit wreed zijn tegen een ouder wiens kind zoiets afschuwelijks is aangedaan, over karma te spreken. In zo'n geval is zwijgen beter dan praten. Wel moeten we er *zijn* voor de ander, en een troostende schouder en luisterend oor aanbieden.

Niettemin zou je na enige tijd – afhankelijk van de mentale en emotionele toestand van degene die dit vreselijke leed treft – je visie op reïncarnatie en karma kunnen geven, maar nooit op een opdringerige of betweterige manier. Laat de ander komen met zijn vragen en respecteer het als hij dat niet doet. We hebben iemand gekend aan wie werkelijk de vreselijkste dingen waren aangedaan. Hij had geleefd in een hel op aarde. Hij was bij vele psychologen en psychiaters geweest, had vele therapieën gevolgd, maar hij kon het leed niet vergeten. Elke nacht had hij nachtmerries.

Toen hij in aanraking kwam met de Theosofie en de leer van karma, was hij enige tijd zeer stil. Hij sprak er met niemand over. Maar toen hij de leer verteerd had, was hij bevrijd van zijn verleden.

Elk geval is natuurlijk anders. Maar uiteindelijk kun je alleen werkelijke vrede ervaren als je *beseft* dat aan alles wat er plaatsvindt een oorzaak ten grondslag ligt, en dat die oorzaak te herleiden is

tot je eigen gedachten en daden. En dat we elke dag kunnen bouwen aan een nieuwe, betere wereld.

Bidden en mediteren

Er wordt gezegd dat bidden en mediteren niet helpt. Waarom heeft prins Siddhārtha door mediteren dan zoveel bereikt?

Antwoord

Mediteren op zich is niet verkeerd. De vraag is alleen: wat versta je onder meditatie en *hoe* en met welk doel mediteer je?

Wij zeggen: wees actief in je meditatie. Ga niet zitten staren naar een Buddha-beeld of naar de punt van je neus en dan maar afwachten wat er komt. Probeer ook je denken niet uit te schakelen, maar laat de *dagelijkse* gedachten los. Maak jezelf *leeg* van alle banale en profane gedachten. Dat doe je door je zelfbewust een gedachtebeeld van eenheid voor te stellen. Zie de ander als een deel van jezelf. Ja, zie de ander als jezelf. Identificeer je met de ander, met je vrienden, je vijanden, zo je die hebt, en probeer je te realiseren dat je ze allen bent.

Vroeg in de ochtend, met het rijzen van de zon, is een uitstekend moment om hierover te peinzen. Je kunt een stukje lezen uit een inspirerend boek en vervolgens de betekenis ervan diep in je door laten dringen. Probeer dat beeld van EENHEID 24 uur per dag actief op de achtergrond van je bewustzijn te laten zijn, waardoor al je andere gedachten en handelingen erdoor gekleurd worden. Uiteindelijk straalt je uit wat je bent, en als dit van een bovenpersoonlijke onbaatzuchtige kwaliteit is, komt dit ook ten goede aan je omgeving.

Stelen van de rijken

Als in een land veel armen en enkele rijken zijn, en een paar heldhaftige mensen stelen van de rijken om de armen te helpen. Ze hebben misschien geen andere keuze. Hoe denkt u hierover?

Antwoord

In het algemeen kun je zeggen dat het doel de middelen nooit heiligt. Het onrechtmatig toe-eigenen van zaken die niet van jou zijn, is volgens ons niet ethisch verantwoord. Voordat je zo'n rigoureuze daad verricht, zou je je goed moeten afvragen of je werkelijk alle legale wegen bewandeld hebt.

En oplossingen voor dit soort pijnlijke problemen vind je meestal beter in gezamenlijkheid dan alleen. Zo kun je als buurtgroep een groentetuin aanleggen en een gezamenlijke keuken beheren. Je kunt tezamen met andere arme sloebers een vreedzaam protest organiseren, waarbij je de autoriteiten oproept maatregelen te nemen. Je kunt ook een ethisch beroep doen op de rijken, zodat zij een deel van hun welvaart afstaan ten behoeve van hen die honger lijden. Ongetwijfeld zijn er meer mogelijkheden en als je creatief bent en samenwerkt, lukt het wellicht beter om dit nijpende probleem op te lossen dan door te stelen. Diefstal zal vaak alleen een tijdelijke oplossing zijn en heeft bovendien zijn karmische consequenties.

Uiteindelijk zul je als ouder of volwassene een keuze moeten maken. Het is je plicht je kinderen te voeden. En als er echt geen voedsel is, dan kun je in het uiterste geval tot diefstal overgaan. Je moet kiezen. Die keuze maak je zelf. Wees ervan bewust dat elke keuze zijn eigen gevolgen teweegbrengt, ook op de langere termijn. Wij adviseren altijd: luister naar je eigen *geweten*. Daarom

is de uiteindelijke toetssteen altijd je eigen *geweten*.

Wanneer zijn de Amerika's bevolkt?

Ik las kortgeleden dat de wetenschappers een nieuwe theorie moeten gaan bedenken over het moment waarop volkeren het Amerikaanse continent zijn gaan bewonen. Kunt u daar meer over vertellen?

Antwoord

Zeker kunnen we daar meer over vertellen, vanuit de Theosofie. We hebben dit punt ook wel eerder aangevoerd in *Lucifer*.⁽¹⁾ H.P. Blavatsky noemde in 1888 al vele argumenten, in haar boek *De Geheime Leer*, die aannemelijk maken dat er ooit tussen Amerika en Europa een landmassief heeft gelegen. Dat land noemen we vaak 'Atlantis'. Het werd miljoenen jaren geleden bewoond door een continue, zeer lange serie menselijke culturen. Toen dat landmassief geleidelijk zonk, zijn deze volkeren of naar het westen getrokken (naar de Amerika's die toen geleidelijk boven de zee uitkwamen) of naar Europa en Afrika (waarvoor hetzelfde gold). Ook vele diersoorten verhuisden zowel naar het westen als naar het oosten. Exemplaren daarvan kunnen we daarom aan beide kanten van de Atlantische Oceaan vinden (als fossiel of als nog levende populatie).

De wetenschappelijke theorie dat de Amerika's ooit bevolkt zijn door groepen mensen die ongeveer 13.000 jaar geleden via de Beringstraat van Azië naar Noord-Amerika trokken, en vervolgens doorreisden naar Zuid-Amerika, was de afgelopen tientallen jaren nog steeds standaard, ondanks een enorme opstapeling van gegevens die op veel oudere

bewoning wezen, zowel in Noord- als in Zuid-Amerika.⁽²⁾ Nu is enige voorzichtigheid bij het loslaten van wetenschappelijke theorieën wel te rechtvaardigen, maar hier proefden we een fors stuk overbodig conservatisme.

Heel recent zijn er twee vondsten gedaan, waar men feitelijk niet omheen kan. Er zijn voetafdrukken van mensen gevonden, die ooit in de modder gemaakt zijn aan de rand van een ijsmeer, 21.000 jaar geleden. De vindplaats ligt in het *White Sands National Park* in New Mexico. Men heeft de datering op wel 3 of 4 onafhankelijke manieren verricht, en steeds kwam het uit op 21.000 jaar (midden in een ijstijd).⁽³⁾ Voorts is er in Canada het fossiel gevonden van een reuzenmier, dat daar

50 miljoen jaar geleden heeft geleefd.⁽⁴⁾ Fossielen van deze zeer grote mieren (vanwege hun formaat 'kolibrie-mieren' genoemd) waren al gevonden in Wyoming (VS), Duitsland en Engeland, en die waren van ongeveer dezelfde ouderdom. Hoe hadden deze mieren ooit kunnen 'oversteken'? Het zijn vermoedelijk mieren die aangepast waren aan een tropisch klimaat, en de Beringstraat tussen Siberië en Alaska was in die tijd wel warmer dan nu, maar niet warm genoeg voor een insect als deze.

Kortom: er moet een alternatieve theorie komen, die dit soort feiten verklaart. We wijzen daarom alle onderzoekers graag op de ideale kans om nu serieus onderzoek te doen naar het bestaan van

een oud continent waar nu de Atlantische Oceaan ligt.

Referenties

1. Onder andere in: 'De prehistorie in Amerika'. Artikel in: *Lucifer*, jaargang 39, nummer 5, oktober 2017, p. 124-125, rubriek 'Gesignaleerd'.
2. Bron: <https://scientias.nl/deherontdekking-van-amerika/>.
3. Bron: https://scientias.nl/doorslaggevend-bewijs-de-mens-loopt-al-veel-langer-in-noord-amerika-rond-dan-gedacht/?utm_campaign=related_posts&utm_medium=content&utm_source=shareaholic.
4. Bron: <https://scientias.nl/mier-ter-grootte-van-een-kolibrie-plaatst-wetenschappers-voor-een-raadsel/#:~:text=Ook%20de%20uitgestorven%20mier%20Titanomyrma,aangetroffen%20is%20alleen%20best%20gek>.

Activiteiten agenda

Online lezingen

Elke woensdag om 19.30 uur is er een lezing, waarin vanuit de Universele Wijsheid (de Theosofia) levensvragen worden besproken die in de praktijk van groot belang zijn. De lezingen vinden plaats in drie delen; na elk deel is er gelegenheid om vragen te stellen, via de chat-functie of via e-mail: vragen@blavatskyhouse.org.

Serie: Evolutie, een gezamenlijk pad van innerlijke groei

- 07 februari De evolutie van bewustzijn – Strijd of samenwerking?
- 14 februari De evolutie van en op de levende Aarde
- 21 februari De evolutie van de mens – Herken je vroegere en toekomstige incarnaties
- 28 februari Technologie en de toekomst van de mensheid

Evolutie betekent ontwikkeling, maar ontwikkeling van wat precies? Dat we verandering van fysieke vormen waarnemen is een feit, maar wat veroorzaakt deze verandering? Wat is de drijvende kracht erachter? Waar komt

die drang van ontwikkeling vandaan in al het leven? In deze serie gaan we op onderzoek naar de essentie van het leven en evolutie.

Hoe kan het dat alles tegelijk onlosmakelijk verbonden is en toch een individuele ontwikkeling laat zien? Waar zijn we naar op weg in onze ontwikkeling en welke rol speelt technologie in de toekomst van de mens?

Serie: Mededogen, de Wet der wetten

- 06 maart De Hiërarchie van Mededogen
- 13 maart De leer van de Avatāra's
- 20 maart Buddha's en Bodhisattva's
- 27 maart Het Mahāyāna Buddhisme

Mededogen is een toestand van bewustzijn, waarin je de essentiële eenheid van al het leven beseft, en als gevolg daarvan een diepgevoelde sympathie met alle levende wezens ervaart. Een mededogend mens streeft niet naar eigen geluk, maar beoogt het welzijn van alle wezens.

In tegenstelling tot wat misschien oppervlakkig lijkt, is in de gehele Kosmos mededogen de bindende kracht. Het houdt alles bij elkaar. Het is de drijvende kracht die alle wezens naar een hoger niveau van bewustzijn stuwt. Daarbij maken de verder ontwikkelde wezens – zoals Buddha's – een pas op de plaats om zo de minder ver ontwikkelde te kunnen helpen en inspireren.

Hoewel mededogen ver van ons af lijkt te staan, bespreken we in deze serie hoe iedereen, op zijn eigen niveau, het in zichzelf gestalte kan geven en daardoor een medewerker met de Natuur kan worden.

De links naar de lezingen van januari 2023 zijn te vinden in onze hernieuwde lezingencatalogus: [blavatskyhouse.org/uploads/files/Catalogi/Catalogus-2023-TSPL-v2-Lezingen_2010_-_2024_\(Nederlands\).pdf](http://blavatskyhouse.org/uploads/files/Catalogi/Catalogus-2023-TSPL-v2-Lezingen_2010_-_2024_(Nederlands).pdf)

Serie: Geweten, intuïtie, inspiratie: drie wegwijzers op de zoektocht naar jeZELF

- 03 april De zin van je zoektocht naar jeZELF
- 10 april Intuïtie: hoe te herkennen en te trainen
- 17 april Inspiratie: hoe te gebruiken
- 24 april Geweten, intuïtie, inspiratie ervaren – interactieve uitwisseling over dit thema

Deze serie van 4 lezingen is een natuurlijk vervolg op een serie van 4 lezingen in januari 2022 over 'Het geweten: ongrijpbare abstractie of herkenbare concreetie?' Deze lezingen zijn via onze website terug te kijken.

Er is gevraagd naar meer inzicht in de twee andere hulpmiddelen, wegwijzers, die we in onszelf hebben om innerlijk te groeien: intuïtie en inspiratie. En dat gaat deze maand gebeuren. Geen theoretische beschouwingen, maar herkenbare, praktisch toepasbare hints en inzichten, waarmee iedereen zelf zijn pad naar innerlijke groei, zijn zoektocht naar zijn diepste ZELF, kan gaan. De laatste

lezing is een interactieve uitwisseling van inzichten – van spreker én bezoekers – want de beste manier om sneller te groeien is door van elkaars ervaring te leren.

Internationale activiteiten

ITC 2024

International Theosophy Conferences (ITC) is een platform waar actieve bestudeerders van de Theosofia uit veel verschillende landen elkaar ontmoeten: van welke organisatie dan ook, of aan geen enkele organisatie verbonden. Dit betekent dat ITC niet bedoeld is als extra organisatie voor het verspreiden van de Theosofie naar de belangstellenden toe. In plaats daarvan zet ITC zich in om alle theosofen met elkaar in contact te brengen en hen te steunen in hun werk voor de verspreiding van de Theosofia, op basis van de grondbeginselen van de Theosofia zoals die door H.P. Blavatsky naar voren zijn gebracht.

Het onderwerp van de komende International Theosophy Conference is:

Wat is een mens? "Mens, Ken Uzelf"

Datum: 18-21 juli, 2024

Locatie: online.

Voertaal: Engels, Spaans, Portugees.

Door middel van lezingen en workshops onderzoeken we wat een menselijk wezen is, in de meest omvattende theosofische betekenis van 'Mens'.

Wanneer er meer informatie beschikbaar is over de sub-thema's, wordt deze gepubliceerd op de website: theosophyconferences.org.

Colofon

Redactie: Barend Voorham,
Henk Bezemer, Nico Ouwehand,
Rob Goor, Erwin Bomas, Bouke van den
Noort

Eindredactie: Herman C. Vermeulen

Redactie: A. Kramer
T: 070-3461545
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org

Reacties: De redactie houdt zich het
recht voor om ingekomen stukken te
selecteren en in te korten.

Abonnementen: kunnen op ieder
gewenst tijdstip ingaan, gelden voor
het hele kalenderjaar en worden
automatisch verlengd, indien ze niet
voor 1 december van het lopende
abonnementsjaar schriftelijk zijn
opgezegd. Dit is niet van toepassing op
cadeau-abonnementen.

Abonnementenprijs:
Jaarabonnement € 30,00 voor
6 nummers per post verzonden.
Losse nummers per post € 9,36.
Prijswijzigingen voorbehouden,
IBAN: NL19TRIO0786911905

Uitgeverij: Stichting I.S.I.S.,
Blavatskyhuis, De Ruijterstraat 72-74,
2518 AV Den Haag, tel. 070-346 15 45,
fax 070-345 24 67
e-mail: lucifer.red@stichtingisis.org
internet: www.blavatskyhouse.org
Aanvragen van *Lucifers* kan ook via het
contactformulier op deze site.
ISSN 1382-2942

© Stichting I.S.I.S.
Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd of openbaar gemaakt in
enige vorm of op enige wijze, hetzij
elektronisch, mechanisch, door
fotokopieën, opnamen of enige andere
manier, zonder voorafgaande
toestemming van de uitgever.

BTW-nummer: 003417190B01

Stichting I.S.I.S.

De naam I.S.I.S. staat voor International
Study-centre for Independent Search
for truth.

Het doel van Stichting I.S.I.S. is het
vormen van een kern van Universele
Broederschap, door het bestuderen en
verspreiden van kennis over de
geestelijke achtergrond van mens en
kosmos, vrij van dogmatiek.

Stichting I.S.I.S. doet dit via cursussen,
lezingen, ondersteuning bij waarheids-
onderzoek, het uitgeven, verkopen en
uitlenen van boeken en tijdschriften, en
het stimuleren van de praktische
toepassing van die kennis.

Stichting I.S.I.S. is per definitie
boven-religieus en boven-politiek,
en ontvangt geen overheids subsidie.
Alle werkzaamheden van Stichting
I.S.I.S. worden verricht op basis van
vrijwilligheid. De organisatie kent geen
betaalde functionarissen.

Stichting I.S.I.S. is niet verantwoordelijk
voor enigerlei verklaring of mening, die
in dit blad wordt gepubliceerd, tenzij
dit uitdrukkelijk wordt vermeld.

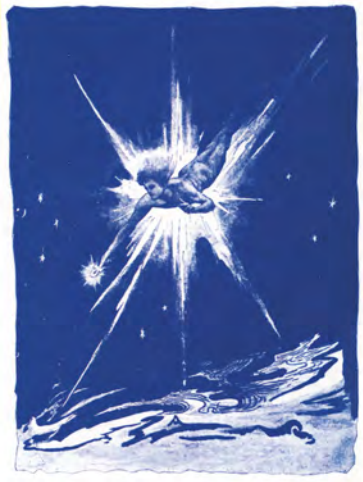

Stichting I.S.I.S. is een algemeen nut
beogende instelling, ANBI nummer:
50872. Zie voor de mogelijkheid om de
stichting financieel te steunen:
www.anbi.nl.

Stichting I.S.I.S.

Centraal in het werk van Stichting I.S.I.S. staan de volgende uitgangspunten:

1. De essentiële eenheid van al het bestaande.
2. Op grond daarvan: broederschap als feit in de natuur.
3. Respect voor ieders vrije wil (gebruikt vanuit deze gedachte van universele broederschap).
4. Respect voor ieders vrijheid de eigen levensvisie op te bouwen.
5. Ondersteuning geven bij het opbouwen en verdiepen van de eigen levensvisie en bij het toepassen ervan in de praktijk van het leven.

Waarom dit tijdschrift *Lucifer* heet

Lucifer betekent letterlijk Licht-brenger.

Iedere cultuur in Oost en West heeft zijn lichtbrengers: inspiratoren die de aanzet geven tot geestelijke groei en maatschappelijke vernieuwing. Zij stimuleren de mens tot zelfstandig denken en leven in besef van broederschap.

Altijd worden ze tegengewerkt en belasterd door de gevestigde orde. Altijd zijn er mensen die zich daardoor niet laten afschrikken en hun wijsheid onbevooroordeeld benaderen en onderzoeken.

Voor hen is dit tijdschrift bedoeld.

“... de titel die voor ons tijdschrift werd gekozen, slaat evenzeer op goddelijke ideeën als op de rebellie van de held in Miltons *Paradise Lost* ...

Wij werken voor ware Religie en Wetenschap, vóór feiten en tegen verzinsels en vooroordeel. Het is onze plicht – net als die van de natuurwetenschap – licht te werpen op natuurfacten die tot nu toe waren gehuld in de duisternis van de onwetendheid ... Maar de natuurwetenschap is maar één aspect van Wetenschap en Waarheid. De wetenschap van de ziel en van de ethiek, oftewel de Theosofie, de kennis van goddelijke waarheid, is nog veel belangrijker ...”

(Helena Petrovna Blavatsky in het eerste nummer van *Lucifer*, september 1887)